

Commissie van Aanbestedingsexperts

Advies 487 | Samenvatting

De klacht ziet op een Europese niet-openbare aanbestedingsprocedure voor een overheidsopdracht voor het ontwerpen van een multifunctioneel gebouw door een combinatie van één architect en één constructeur.

Klachtonderdeel 1

In dit klachtonderdeel stelt de brancheorganisatie dat de volgende twee minimum-eisen waaraan de door gegadigden te overleggen referentieprojecten dienen te voldoen disproportioneel zijn: de werkzaamheden dienen in de afgelopen 10 jaar te zijn aangevangen en het project moet ten minste wind- en waterdicht zijn. De Commissie is van oordeel dat een minimumeis die voorschrijft dat de voortgang van een referentieproject ten minste het stadium moet hebben bereikt waarin het betreffende bouwwerk volledig wind- en waterdicht is, niet proportioneel is indien slechts sprake is van een ontwerpopdracht. De Commissie acht klachtonderdeel 1 gegrond.

Klachtonderdeel 2

In dit klachtonderdeel stelt de brancheorganisatie dat de selectiecriteria en -methodiek disproportioneel zijn, doordat naast de vereiste kerncompetenties meerdere competenties per referentieproject worden gevraagd en doordat meer van hetzelfde wordt gevraagd.

Uitgangspunt van de Aanbestedingswet is dat alle gegadigden aan de door de aanbestedende dienst gestelde geschiktheidseisen moeten voldoen en dat vervolgens een nadere selectie kan plaatsvinden aan de hand van de selectiecriteria. Onduidelijk is of de aanbesteder in het onderhavige geval in de door hem gehanteerde selectiesystematiek geschiktheidseisen heeft gesteld. Het heeft er alle schijn van dat dit niet is gebeurd. De aanbesteder heeft niet alleen gezocht naar partijen die beschikken over een aantal projectspecifieke (kern)competenties, maar ook over een aantal generieke (kern)competenties. Naar het oordeel van de Commissie mocht de aanbesteder naar een combinatie van kerncompetenties vragen, aangezien de onderhavige opdracht hoogwaardige dienstverlening betreft. De aanbesteder bewerkstelligt met de door hem toegepaste systematiek van combineren van (kern)competenties echter dat een gegadigde driemaal moet aantonen te beschikken over elk van de negen generieke (kern)competenties. De Commissie is van oordeel dat dat in strijd is met het proportionaliteitsbeginsel en acht ook klachtonderdeel 2 gegrond.

Aan het eind van het advies heeft de Commissie een aanbeveling opgenomen. De Commissie beveelt aanbestedende diensten aan om gebruik te maken van de systematiek van de Aanbestedingswet en duidelijk onderscheid te maken tussen geschiktheidseisen en selectiecriteria. De Commissie beveelt aan om ervaring met kerncompetenties uit te vragen door middel van geschiktheidseisen. In dat kader kan worden vereist dat een bepaald minimum aan punten voor de kerncompetenties afzonderlijk moet worden behaald. In bepaalde gevallen kan ook worden vereist dat een bepaald minimum aantal punten voor de kerncompetenties tezamen wordt behaald. Een nadere selectie zou vervolgens kunnen worden aangebracht op basis van de puntenscore voor deze kerncompetenties boven het vereiste basisniveau. Dit betreft dan een selectie criterium.

Commissie van Aanbestedingsexperts

Advies 487

1. Feiten

1.1. Aanbesteder heeft op 25 juni 2018 een Europese niet-openbare procedure aangekondigd voor een overheidsopdracht voor diensten voor het ontwerpen van een multifunctioneel gebouw ter grootte van ca. 13.800 m² BVO (Bruto Vloer Oppervlak) door een combinatie van één architect en één constructeur.

1.2. In de aankondiging van 25 juni 2018 is, onder andere, het volgende opgenomen.

(...)

Afdeling II: Voorwerp

II.1) Omvang van de aanbesteding

II.1.1) Benaming

Ontwerpteam architect/constructeur nieuwbouw (...)

(...)

II.1.2) CPV-code(s)

Hoofdcategorie:

71200000 - Dienstverlening op het gebied van architectuur en dergelijke

(...)

II.1.4) Korte beschrijving

Doel

Het doel van deze aanbesteding is het selecteren van een combinatie van één architect en één constructeur voor het ontwerp van een multifunctioneel gebouw voor [Aanbesteder].

(...)

Inhoud van de dienst/levering op hoofdlijnen

[Aanbesteder] is voornemens de nieuwbouw van een multifunctioneel gebouw ter grootte van ca. 13.800 m² BVO (Bruto Vloer Oppervlak) te realiseren op [Locatie].

(...)

II.2) Beschrijving

(...)

II.2.2) Aanvullende CPV-code(s)

Hoofdcategorie:
71220000 - Maken van bouwkundige ontwerpen

(...)

Hoofdcategorie:
71320000 - Technische ontwerpdiensten

(...)'

1.3. In de Selectieleidraad van onbekende datum is, onder meer, het volgende bepaald:

1.1. Procedure
Procedure

1.1.1. KO

Q:

1.1.1. Deze aanbesteding geschiedt op basis van hoofdstuk 3 Niet-openbare procedure van het ARW 2016.

Ondernemer heeft bovenstaande begrepen en gaat hiermee akkoord.

(...)

Opmerkingen, onjuistheden, tegenstrijdigheden en onvolledigheid

1.1.5. KO

Q:

1.1.5. De aanbestedende dienst verwacht van Ondernemer een proactieve houding die bijdraagt aan het welslagen van deze aanbesteding. De aanbestedingsstukken met alle bijbehorende bijlagen zijn met zorg samengesteld. Mochten er desondanks tegenstrijdigheden en/of onvolkomenheden in voorkomen, dan verwacht de aanbestedende dienst meldingen van ondernemers op een tijdstip dat eventuele onregelmatigheden (zo nodig) nog kunnen worden weggenomen. Het is uitdrukkelijk niet toegestaan eventuele bezwaren niet te uiten tot na het moment waarop de aanbestedende dienst beslissingen neemt. Ondernemers kunnen onvolkomenheden het beste direct, maar uiterlijk tot de op Negometrix genoemde termijn voor het indienen van vragen, meedelen aan de aanbestedende dienst. Na dat moment treedt rechtsverwerking en of verval van recht op en na dat moment geldt dat opgemerkte tegenstrijdigheden en/of onvolkomenheden die niet eerder door Ondernemers zijn opgemerkt, bij de beoordeling buiten beschouwing blijven.

Indien een Ondernemer na kennisneming van een nota van inlichtingen (nog steeds) meent dat er tegenstrijdigheden en/of onvolkomenheden zijn, dan dient hij op straffe van rechtsverwerking en verval van recht zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk vier kalenderdagen vóór de sluitingsdatum van de inschrijvingen de aanbestedende dienst ter zake in kort geding te betrekken door het betekenen van een kort geding dagvaarding. Aan het uitblijven in de hiervoor bedoelde zin van vragen of opmerkingen, respectievelijk van een kort geding ontleent de aanbestedende dienst het vertrouwen dat de aanbesteding kan worden voortgezet en kan worden overgegaan tot ontvangst van de inschrijvingen. Ondernemers, ongeacht of ze wel of niet inschrijven, die niet tijdig een kort geding aanhangig maken, verliezen het recht later nog in rechte te ageren tegen vermeende onregelmatigheden in het kader van deze aanbestedingsprocedure.

Individuele vragen kunnen niet gesteld worden. Vraagsteller moet zelf anonimiseren. Vraagstelling moet qua toonzetting gericht zijn op het welslagen van de aanbesteding anders worden ze niet beantwoord. Vragen die niet zijn gericht op

verduidelijking maar die door hun aard inherent moeten worden uitgelegd als een poging om onze aanbesteding naar de hand te zetten van vraagsteller worden door de aanbestedende dienst, met inachtneming van wat hier boven is gesteld, kritisch beoordeeld op hun bijdrage aan het welslagen van de aanbesteding. Vragen die te laat worden gesteld worden hoeven niet te worden beantwoord.

Ondernemer heeft bovenstaande begrepen en gaat hiermee akkoord.

Beoordelingsproces

1.1.6. KO

(...)

Laagdrempelige klachtenafhandeling, Inkoop klachtenloket en klachtafhandeling.

1.1.7. KO

Q:

1.1.7. Inkoop klachtenloket

Indien een geïnteresseerde klachten heeft over de wijze waarop [Aanbesteder] deze opdracht in de markt zet, kan hij deze klachten melden via [E-mailadres Aanbesteder], onder vermelding van "klacht", de titel en kenmerk van de aanbesteding. Indien van een klacht heeft geen opschortende werking ten aanzien van het vervolg van de aanbestedingsprocedure. In de klacht geeft de ondernemer gemotiveerd aan op welke punten hij het niet eens is met deze aanbesteding. Uitgangspunt is hierbij hetgeen geregeld is in de Aanbestedingswet 2012. Doel hierbij is:

- Dat het in een vroegtijdig stadium in behandeling nemen van klachten, aangedragen door individuele ondernemers, hun brancheorganisaties, dan wel reeds bestaande, al dan niet branche gerelateerde aanbestedingsadviescentra, kunnen leiden tot aanpassingen in de procedure waar nodig/mogelijk;
- Een goede naleving van het motiverings- en transparantiebeginsel ter voorkoming van klachten/onduidelijkheden.

De klachtencommissie bestaat uit een jurist van [Aanbesteder] en een senior inkoop [Aanbesteder] die beiden niet betrokken zijn bij de aanbesteding. Zij nemen de klacht in behandeling. Bij ontvangst van de klacht ontvangt u een ontvangstbevestiging voorzien van de termijn waarbinnen wordt gereageerd op de klacht.

Ondernemer heeft bovenstaande begrepen en gaat hiermee akkoord.

(...)

1.4. Uitgangspunten en randvoorwaarden Werkzaamheden

1.4.1. KO

Q:

1.4.1. De werkzaamheden van de architect omvatten maximaal het ontwerpen en het maken van de technische aanbestedingsstukken, het uitvoeringstechnisch gereedmaken en de esthetische uitvoeringsbegeleiding. Dit binnen de kaders van het Programma van Eisen, de juridisch-planologische, stedenbouwkundige randvoorwaarden en het taakstellend budget. De architect zal, naast 'de dienstverlening architectuur' tevens verantwoordelijk zijn voor de bouwkundige en constructieve uitwerking.

(...)

1.5. Selectiecriteria 1

Algemene vereisten

33,33%

1.5.1. KO

Q:

1.5.1. De gegadigde dient in totaal drie (3) referentieprojecten te overleggen die voldoen aan de hieronder genoemde minimum vereisten. De referentieprojecten dienen in de afgelopen tien (10) jaar te zijn aangevangen en dienen ten opzichte van de uiterste aanmeldingsdatum van deze aanbestedingsprocedure ten minste wind- en waterdicht te zijn.

Het referentieproject bestaat uit een specifiek project. Indien een opgegeven referentie voldoet aan meer dan een van de hieronder genoemde minimumvereisten, dan is het toegestaan deze referentie meerdere keren op te geven. De projectarchitect die de referentie heeft uitgevoerd moet bij uw onderneming werkzaam zijn. Indien de referentie door de projectarchitect is uitgevoerd bij een andere onderneming, maar deze projectarchitect op het moment van aanmelden bij uw onderneming werkzaam is, dan mag u die referentie, mits deze voorts aan alle overige eisen voldoet, opvoeren. Referenties van uw onderneming waarvan de projectarchitect op het moment van aanmelden niet meer werkzaam is voor uw onderneming, kunt u derhalve niet opvoeren.

Het referentieproject dient in maximaal 4 A4 inclusief beeldmateriaal te worden omschreven, meer dan 4 A4 aan pagina's worden niet in beschouwing genomen.

Referentieproject 1: Utiliteitsgebouw in stedelijke omgeving

1.5.2. KO

Q:

1.5.2. **Een utiliteitsgebouw met een publieksfunctie of een gebouw voor hoger onderwijs en/of onderzoek in een stedelijke omgeving.** De ontwerp-opdracht betreft minimaal 7.000 m² BVO. De opdracht van het referentieproject dient minimaal de fasen Voorontwerp, Definitief Ontwerp en Technisch Ontwerp/Bestek (omschrijving conform DNR) te beslaan.

De gegadigde dient een toelichting te geven waarom juist voor deze referentie is gekozen, waarbij de onderstaande kerncompetenties aan de orde kunnen komen. Een combinatie van ervaring met onderstaande selectiecriteria binnen één (1) referentie levert een hogere waardering op. Aan de hand van de toelichting per kerncompetentie wordt bepaald of de mate van ervaring aansluit bij het onderhavige project.

Selectiecriteria:

A) Architectuur

- Het beeldend vermogen: de vaardigheid van het creëren van een bij wetenschappelijk onderwijs, organisatie of een vergelijkbare publieke voorziening en locatie passend architectuurbeeld.
- Het technisch vermogen: de beheersing en toepassing van bouw-/installatietechnieken in relatie tot de architectuur en het gebruik.
- De functionaliteit: de vaardigheid van het produceren van een bruikbaar, flexibel en gebruikersvriendelijk ontwerp.

B) Efficiency & exploitatiekostenbewustzijn

- De bouw- en exploitatiekosten: ontwerpen binnen het budget.
- Een efficiënt vloeroppervlak (FNO/BVO-factor): ontwerpen van een efficiënte verhouding tussen bruikbaar en bruto vloeroppervlak.

- De levensduur: een gebouw ontwerpen met een lange levensduur, technisch, economisch, functioneel en in architectuur.

C) Duurzaamheid & Flexibiliteit

- De mens & gezondheid: ontwerpen van een gezond gebouw, rekening houden met de menselijke schaal en behoeften.
- Het thema milieu & techniek: creëren van een zoveel mogelijk energie-neutraal en milieuvriendelijk gebouw.
- De omgeving & toekomstwaarde: ontwerpen van een gebouw met toekomstwaarde en waarde voor de omgeving.

Beoordeling onderdeel A

1.5.3.

Gewicht: 13,33%

Q:

1.5.3. Beoordeling referentieproject 1 A.

A) Architectuur

- Het beeldend vermogen: de vaardigheid van het creëren van een bij wetenschappelijk onderwijs, organisatie of een vergelijkbare publieke voorziening en locatie passend architectuurbeeld.
- Het technisch vermogen: de beheersing en toepassing van bouw-/installatietechnieken in relatie tot de architectuur en het gebruik.
- De functionaliteit: de vaardigheid van het produceren van een bruikbaar, flexibel en gebruikersvriendelijk ontwerp.

Beoordeling onderdeel B

1.5.4.

Gewicht: 10%

Q:

1.5.4. Beoordeling referentieproject1 B

B) Efficiency & exploitatiekostenbewustzijn

- De bouw- en exploitatiekosten: ontwerpen binnen het budget.
- Een efficiënt vloeroppervlak (FNO/BVO-factor): ontwerpen van een efficiënte verhouding tussen bruikbaar en bruto vloeroppervlak.
- De levensduur: een gebouw ontwerpen met een lange levensduur, technisch, economisch, functioneel en in architectuur.

Beoordeling onderdeel C

1.5.5.

Gewicht: 10%

Q:

1.5.5. Beoordeling Referentieproject 1 C

C) Duurzaamheid & Flexibiliteit

- De mens & gezondheid: ontwerpen van een gezond gebouw, rekening houden met de menselijke schaal en behoeften.
- Het thema milieu & techniek: creëren van een zoveel mogelijk energie-neutraal en milieuvriendelijk gebouw.
- De omgeving & toekomstwaarde: ontwerpen van een gebouw met toekomstwaarde en waarde voor de omgeving.

1.6. Selectiecriteria 2

33,33%

Algemene vereisten

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.1, Commissie]

Referentieproject 2

1.6.2. KO

Q:

1.6.2. **Een utiliteitsgebouw met een publieks- of hoger onderwijsfunctie met diverse, onderscheidende gebruiksfuncties die een onderlinge samenhang hebben.** De ontwerpopdracht betreft minimaal 4.000 m² BVO. De opdracht van het referentieproject dient minimaal de fasen Voorontwerp, Definitief Ontwerp en Technisch Ontwerp/Bestek (omschrijving conform DNR) te beslaan.

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.2, tweede alinea, Commissie]

Selectiecriteria:

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.2, onder 'Selectiecriteria', Commissie]

Beoordeling onderdeel A

Gewicht: 13,33%

1.6.3.

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.3, Commissie]

Beoordeling onderdeel B

Gewicht: 10%

1.6.4.

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.4, Commissie]

Beoordeling onderdeel C

Gewicht: 10%

1.6.5.

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.5, Commissie]

1.7. Selectiecriteria 3

33,33%

Algemene vereisten

1.7.1. KO

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.1, Commissie]

Referentieproject 3

1.7.2. KO

Q:

1.7.2. **Een utiliteitsgebouw met een publieks- of hoger onderwijsfunctie waaruit blijkt dat u ervaring heeft met duurzaam ontwerpen.** De ontwerp-opdracht betreft minimaal 4.000 m² BVO. De opdracht van het referentieproject dient minimaal de fasen Voorontwerp, Definitief Ontwerp en Technisch Ontwerp/Bestek (omschrijving conform DNR) te beslaan.

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.2, tweede alinea, Commissie]

Selectiecriteria:

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.2, onder 'Selectiecriteria', Commissie]

Beoordeling onderdeel A

Gewicht: 13,33%

1.7.3.

Q:

1.7.3. Beoordeling referentieproject 3 A.

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.3, Commissie]

Beoordeling onderdeel B

Gewicht: 10%

1.7.4.

Q:

1.7.4. Beoordeling referentieproject 3 B

*[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.4, Commissie]***Beoordeling onderdeel C**

Gewicht: 10%

1.7.5.

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.5, Commissie]

- 1.4. Op 10 juli 2018 heeft de brancheorganisatie, per e-mail, onderstaande brief aan aanbesteder verzonden. De hierin opgenomen vragen heeft de branchevereniging tevens, ten behoeve van de Nota van Inlichtingen, via Negometrix gesteld.

`(...)

[De Brancheorganisatie] heeft van een aantal verontruste leden vragen ontvangen over bovengenoemde aanbesteding. Daarop heeft [de Brancheorganisatie] de aanbestedingsdocumenten bestudeerd. [De Brancheorganisatie] heeft een aantal vragen over uw selectieprocedure, die ik hierna kort zal toelichten. Voor de goede orde meld ik dat de vragen ook via Negometrix ingediend zijn.

(...)

Referentievoorwaarden algemeen

[De Brancheorganisatie] is zeer positief dat u een verruimde referentietermijn van 10 jaar hanteert om een adequaat niveau van mededinging te bewerkstelligen. [De Brancheorganisatie] is minder positief dat u voor deze referentietermijn twee ijkpunten hanteert: de werkzaamheden dienen in de afgelopen 10 jaar aangevangen te zijn én het project moet ten minste wind- en waterdicht zijn. Daardoor wordt de mededinging weer beperkt, omdat de aanvang en het wind- en waterdicht gemaakt zijn lang niet altijd beiden binnen de voorgeschreven 10 jaar vallen. De Aanbestedingswet spreekt van een opgave van de voornaamste diensten die verricht zijn en koppelt de referentietermijn dus niet nadrukkelijk aan een aanvangsdatum. In de praktijk is het goed gebruik om te vragen om referenties die in de voorgeschreven referentietermijn afgerond zijn (bij voorbeeld definitief ontwerp of technisch ontwerp gereed). Bent u bereid om te vereiste aanvangsdatum te schrappen en genoeg te nemen met referentieprojecten waarvan binnen de voorgeschreven referentietermijn een bepaalde ontwerpfase afgerond is? Ten aanzien van de voorgeschreven afgeronde fase, heeft [de Brancheorganisatie] moeite met uw keuze voor "wind- en waterdicht zijn." Het wind- en waterdicht maken van het bouwproject behoort niet tot de scope/invloedssfeer van de architect, maar van de aannemer (zie ook paragraaf 1.4.1 *[van de Selectieleidraad, zie 1.3 hiervoor, Commissie]*). Daarmee houdt deze voorwaarde in de ogen van [de Brancheorganisatie] onvoldoende verband met de onderhavige opdracht, nog los van de vraag wanneer het bouwproject voldoende wind- en waterdicht is. Gezien de verdere uitwerking van de geschiktheidseisen en selectiecriteria ligt het voor de hand om te vragen naar een referentie waarvan het bestek gereed is. Ten aanzien van een aantal selectiecriteria kan [de Brancheorganisatie] zich voorstellen dat een definitief ontwerp ook voldoende is om aan te tonen in welke mate het referentieproject aan de geformuleerde kerncompetenties beantwoordt. [De Brancheorganisatie] verzoekt u de algemene voorwaarden voor de referentieprojecten aan te passen.

Technische geschiktheidseisen

[De Brancheorganisatie] constateert dat de door u gepresenteerde selectiecriteria een combinatie zijn van een technische geschiktheidseisen (het KO deel) en

selectie criterium (beoordeling op aspecten A,B, en C). [De Brancheorganisatie] vraagt zich ten eerste af in hoeverre de door u gepresenteerde selectiemethodiek voldoet aan het bepaalde in de Gids Proportionaliteit, in het bijzonder voorschrift 3.5F, en de adviezen van de Commissie van Aanbestedingsexperts (in het bijzonder advies #393 en #401). Ten aanzien van de geschiktheidseisen geldt dat u ervaring moet toetsen aan de hand van kerncompetenties, waarbij geldt één referentie per competentie en in principe ook één competentie per referentie. [De Brancheorganisatie] kan zich voorstellen dat ervaring met een 'utiliteitsgebouw met een publieksfunctie of een gebouw voor hoger onderwijs en/of onderzoek' relevant voor u is, maar [de Brancheorganisatie] ziet niet in waarom uitsluitend dergelijke referenties ingediend mogen worden voor de geschiktheidseisen van paragrafen 1.5.2, 1.6.2 en 1.7.2 van de selectie leidraad [zie 1.3 hiervoor, Commissie] (u had er ook voor kunnen kiezen om dit als separate kerncompetentie te formuleren). Dat is niet alleen heel specifiek, maar ook dubbelop. Daar komt bij dat de in te dienen referenties ieder ook aan een aanvullende kerncompetentie moeten voldoen: in een stedelijke omgeving (referentie 1). Met diverse, onderscheidende gebruiksfuncties die een onderlinge samenhang hebben (referentie 2) én ervaring met duurzaam ontwerpen (referentie 3). [De Brancheorganisatie] is van mening dat hier zonder enige motivatie gevraagd wordt om referenties die moeten beantwoorden aan twee verschillende kerncompetenties. Ervaring met duurzaam ontwerpen, multifunctionaliteit of stedelijke inpassing kan ook met een andersoortige referentie worden aangetoond dan een publiek gebouw of gebouw voor hoger onderwijs/onderzoek. [De Brancheorganisatie] verzoekt u de geschiktheidseisen aan te passen.

Selectiecriteria

Per verplichte referentie beoordeelt u op drie aspecten (A, B en C). Kortom, een referentie wordt getoetst op verplichte kerncompetenties en vervolgens ook nog eens beoordeeld op drie aanvullende competenties. Dat betekent dat u de deelnemende bureaus om wel heel specifieke referenties vraagt. Dat lijkt haaks te staan op het bepaalde in de Gids Proportionaliteit over selectiecriteria: u vraagt om een schaap met vijf poten. En aangezien alle referenties op exact dezelfde aspecten beoordeeld worden, vraagt u bovendien om meer van hetzelfde. Ten slotte is het [de Brancheorganisatie] volstrekt onduidelijk hoe de scoretoedeling op de aspecten A, B en C geschiedt. Neem aspect a: wegen beeldend vermogen, technisch vermogen en functionaliteit even zwaar? [De Brancheorganisatie] verzoekt u de selectiemethode aan te passen en de scoretoedeling te verduidelijken.

[De Brancheorganisatie] hoopt van harte dat u haar vragen beantwoordt in de nota van inlichtingen. Indien u vasthoudt aan uw huidige opzet, dan zal [de Brancheorganisatie] zich beraden op een formele klachtprocedure.

(...)'

- 1.5. Op 16 juli 2018 heeft aanbesteder als volgt op de brief van de brancheorganisatie van 10 juli 2018 gereageerd.

'Bedankt voor uw belangstelling voor de aanbesteding.

Wij hebben uw vragen gelezen en besproken, wij gaan ze alleen niet meer beantwoorden in de nota van inlichtingen. De vragen zijn na de deadline voor het stellen van vragen binnen gekomen en wij zijn van mening dat de vragen grotendeels beantwoord worden in de nota van inlichtingen, doordat andere partijen overeenkomende vragen hebben gesteld.

Ik hoop u bij deze voldoende te hebben geïnformeerd.'

1.6. In de Nota van Inlichtingen zijn, onder meer, de volgende vragen en antwoorden van 4 juli 2018, 9 juli 2018, 11 juli 2018, 12 juli 2018 en 16 juli 2018 opgenomen:

1.6.1. Vraag 9: 'In 1.5.1, 1.6.1 en 1.7.1 [*van de Selectieleidraad, zie 1.3 hiervoor, Commissie*] wordt als minimumeis gesteld, dat het referentieproject minimaal wind- en waterdicht is op de aanmeldingsdatum (26 juli 2018).

Ons project is meer dan 80.000 m² groot, de bouw is al gestart in 2016 (verwachte oplevering begin 2021). Vanwege de omvang van het project is de periode tussen 'start bouw' en 'wind- en waterdicht' langer dan bij een middelgroot project. Een groot deel van het project (5.000 m² kelderverdieping en 3.000 m² renovatie van een bestaand gebouw) is wel al wind- en waterdicht. Mag dit project als referentieproject worden opgevoerd?'

Antwoord: 'Nee, dan kwalificeert het project niet als juiste referentie.'

1.6.2. Vraag 16: 'Onder 1.5.3, 1.5.4 en 1.5.5 [*van de Selectieleidraad, zie 1.3 hiervoor, Commissie*] refereert u aan referenties 1A, 1B en 1C. Zoals wij het lezen vraagt u onder 1.5.2 [*van de Selectieleidraad, zie 1.3 hiervoor, Commissie*] echter indiening van één referentieproject. Interpreteren wij het correct dat wij onder 1.5.2 één referentie dienen in te dienen, dat op de criteria van 1.5.3, 1.5.4 en 1.5.5 zal worden beoordeeld? Of mag referentie 1 uit 3 referenties (1A, 1B en 1C) bestaan? Idem voor selectiecriteria 2 en 3?'

Antwoord: 'Klopt, onder 1.5.2 vragen wij één referentieproject op voor Selectiecriteria 1.

1.5.3, 1.5.4 en 1.5.5 is enkel ingericht voor de beoordeling van het referentieproject, waar u per onderdeel punten op kan scoren.

Per selectiecriteria dient u één referentieproject aan te leveren, dit geldt bij alle drie de selectiecriteria.

Let op! Elk aangeboden referentieproject dient aan de algemene vereisten te voldoen zoals herhaaldelijk benoemd in 1.5.1, 1.6.1 en 1.7.1.'

1.6.3. Vraag 19: 'De selectiecriteria zijn voor de drie referenties precies dezelfde. Als wij één project inzetten voor meerdere van de drie referenties betekent dit dus automatisch dat deze alle drie de keren dezelfde score behaalt. Klopt deze observatie?'

Antwoord: 'Zoals in de criteria voor de referenties is aangegeven is er een accent toegespitst op een bepaald aspect. Dit kan doorwerken in de beoordeling omdat het beoordelingsstandpunt daarop eveneens is geaccentueerd. Het zal dus geen automatisme zijn, uitgesloten is het evenmin.'

1.6.4. Vraag 21: 'Hoe gaat u beoordelen of de referentie voldoet aan de door u omschreven referentie-eigenschappen, zoals bijvoorbeeld 'stedelijke omgeving' of 'ervaring met duurzaam ontwerpen'? Deze eigenschappen komen niet terug in de selectiecriteria, dus nemen wij aan dat ze als een soort 'filter' fungeren voor de referenties, net zoals de omschreven minimum metrages. Betekent dit dat u referenties ook 'ongeschikt' kunt verklaren naar aanleiding van uw omschrijving? En zoja; kunt u dan de gewenste referentie-eigenschappen nauwkeuriger omschrijven?'

Antwoord: 'De genoemde eigenschappen behoren tot de zgn. 'minimum vereisten' van een referentieproject. Het is aan de gegadigde om te motiveren / toe te lichten dat het aangedragen referentie object hieraan voldoet. Geheel conform de procedure zal de opdrachtgever dus toetsen of een voorgedragen referentie project inderdaad toelaatbaar is.'

1.6.5. Vraag 22: 'Een aantal zaken in de selectiecriteria staan oneenduidig geformuleerd. Graag opheldering over het volgende:

1. Dienen er per selectiecriteria drie (3) referentieprojecten overlegd te worden, dus in totaal $3 \times 3 = 9$? Of dienen er per selectiecriteria één (1) referentieproject overlegd te worden, dus in totaal 3?

2. Met betrekking tot de de zin (in 1.5.2, 1.6.2 en 1.7.2) "Een combinatie van ervaring met onderstaande selectiecriteria binnen één (1) referentie levert een hogere waardering op" [*zie 1.3 hiervoor, Commissie*]. Het lijkt of er per referentieproject sowieso maar één referentieproject mag worden ingediend (zie de laatste zin: "Dien hier uw referentieproject 1 in")? Of wordt bedoeld dat één en hetzelfde referentieproject voor alle referentieprojecten mag worden ingediend? Vervolgens hoe wordt deze hogere waardering meetbaar, dit blijkt niet uit de selectiecriteria?

3. Wat zijn de "hieronder genoemde minimumvereisten (in 1.5.1, 1.6.1 & 1.7.1)" [*zie 1.3 hiervoor, Commissie*]? Is dit alles onder het kopje "Algemene Vereisten" (1.5.1, 1.6.1 & 1.7.1)? Of is dit (juist) ook hetgeen vermeld bij 1.5.2, 1.6.2 & 1.7.2 (voor Selectiecriteria)?

4. Elk referentieproject lijkt met een ander doel opgevraagd te worden, namelijk 1.5.2 voor stedelijke omgeving, 1.6.2 voor diverse functies & 1.7.2 voor duurzaam ontwerpen [*zie 1.3 hiervoor, Commissie*]. Echter lijkt het niet of deze referentieprojecten ook anders beoordeeld zullen worden; de selectiecriteria zijn voor alle referentieprojecten identiek (namelijk 13,33% voor Architectuur, 10% voor Efficiency en 10% voor Duurzaamheid). Klopt het dat alle referentieprojecten op dezelfde wijze beoordeeld worden?'

Antwoord: 'Gegadigde dient maximaal drie (3) referentieprojecten te overleggen, één (1) referentieproject per selectiecriteria. Dus geen negen (9).

Een referentieproject bestaat uit één specifiek project / object. Een referentieproject dat voldoet aan meerdere of alle minimum vereisten mag meermaals worden ingezet en toegelicht.

Per referentieproject wordt telkens beoordeeld op de genoemde drie selectiecriteria. Een 'hoog beeldend vermogen' hoeft - dit even puur als voorbeeld - niet altijd gepaard te gaan met een hoge duurzaamheid. Dit zal in de score (per referentieproject) dan zichtbaar worden en de behaalde totaal waardering voor dat project.

De minimum vereisten staan juist specifiek benoemd in de 'kopregel' van elk referentieproject apart. De 'algemene vereisten' geven aan welke gegevens in ieder geval per project moeten worden aangeleverd of toegelicht.

De systematiek van beoordelen is voor alle referentieprojecten gelijk.'

1.6.6. Vraag 23: 'Voor selectiecriteria wordt gevraagd naar:

De referentieprojecten dienen in de afgelopen tien (10) jaar te zijn aangevangen en dienen ten opzichte van de uiterste aanmeldingsdatum van deze aanbestedingsprocedure ten minste wind- en waterdicht te zijn [*zie paragrafen 1.5.1, 1.6.1 en 1.7.1 van de Selectieleidraad in 1.3 hiervoor, Commissie*].

Mag het referentieproject ook voor deze tien (10) jaar zijn aangevangen maar zijn opgeleverd binnen deze tien (10) jaar?'

Antwoord: 'Nee, aanvangsmoment van de referentie opdracht moet binnen de genoemde periode van tien (10) jaar liggen.'

1.6.7. Vraag 24: 'Klopt het dat referentie 1 alleen op A. Architectuur gescoord wordt, Referentie 2 alleen op B. Efficiency & exploitatiebewustzijn en 3 alleen op C.

Duurzaamheid en Flexibiliteit? Of worden alle drie de referenties op A, B en C gescoord [zie paragrafen 1.5, 1.6 en 1.7 van de Selectieleidraad in 1.3 hiervoor, Commissie]?’

Antwoord: ‘De drie op te geven referenties worden allen gescoord op de aspecten A, B en C.’

- 1.6.8. Vraag 26: ‘Per selectie criterium stelt u dat *"De gegadigde dient in totaal drie (3) referentieprojecten te overleggen die voldoen aan de hieronder genoemde minimum vereisten."* - maar ook - *"Het referentieproject bestaat uit een specifiek project."* - en - *"Indien een opgegeven referentie voldoet aan meer dan een van de hieronder genoemde minimumvereisten, dan is het toegestaan deze referentie meerdere keren op te geven [zie 1.3 hiervoor, Commissie]."*

Kunt u per selectie criterium duidelijk maken of dat u maximaal één of drie referenties verwacht? En hoeveel er dat minimaal mogen zijn?

Kunt u ook aangeven of dat voor de verschillende selectiecriteria gebruik mag worden gemaakt van dezelfde referenties?’

Antwoord: ‘Per selectiecriteria dient u één referentieproject aan te leveren, dit geldt bij alle drie de selectiecriteria. Een referentieproject dat voldoet aan meerdere of alle minimum vereisten mag meermaals worden ingezet en toegelicht.

Let op! Elk aangeboden referentieproject dient aan de algemene vereisten te voldoen zoals herhaaldelijk benoemd in 1.5.1 , 1.6.1 en 1.7.1 [zie 1.3 hiervoor, Commissie].’

- 1.6.9. Vraag 32: ‘Voor de referentieprojecten hanteert u een 'geldigheidstermijn' van: aangevangen in de afgelopen 10 jaar t/m tenminste wind- en waterdicht op het moment van aanmelden [zie paragrafen 1.5.1, 1.6.1 en 1.7.1 van de Selectieleidraad in 1.3 hiervoor, Commissie]. Dit is een behoorlijk nauwe periode, zeker voor utiliteitsgebouwen met een publieke- of hoger onderwijsfunctie. Hierdoor vallen mogelijk zeer relevante referentieprojecten af. Kunt u de 'termijn' aanpassen naar: aangevangen in de afgelopen 10 jaar t/m tenminste start bouw op het moment van aanmelden? Immers: als de bouw aangevangen is, dan is het project aanbesteed en het uitvoeringsgereed ontwerp klaar. De relevantie van 'wind- en waterdicht' is in dit verband onduidelijk.’

Antwoord: ‘De termijn van 10 jaar is naar het oordeel van de opdrachtgever een voldoende ruime termijn. Als een gebouw 'wind en water dicht' is, kan een werkelijke indruk worden verkregen van de interactie van het gebouw met zijn omgeving. De opdrachtgever acht dit relevant. Er vindt derhalve geen aanpassing plaats.’

- 1.6.10. Vraag 33: ‘De eis om een referentieproject minimaal wind- en waterdicht te stellen [zie paragrafen 1.5.1, 1.6.1 en 1.7.1 van de Selectieleidraad in 1.3 hiervoor, Commissie] sluit ons inziens niet aan bij de uitvraag om een ontwerpende partij te selecteren. Het sluit tevens referenties uit die recenter (en daarmee innovatiever en beter aansluiten bij de huidige regelgeving en duurzaamheidsambities) zijn dan gebouwen die op dit moment wind- en waterdicht zijn. We hebben deze eis neergelegd bij [de Brancheorganisatie] en verwachten dat het een onredelijke eis is om te stellen. Wij vragen u om deze eis aan te passen zodat er voor de inschrijvende partijen voldoende tijd is om de documenten op te stellen.’

Antwoord: ‘Het referentieproject moet kwalitatief voldoende te beoordelen zijn. Met een gebouw dat al een zekere mate van fysieke verschijning en realisatie kent

is dit in het algemeen objectieverbaarder uit te voeren dan 'pure tekentafel' projecten. Wij achten de gestelde eis derhalve niet onredelijk.'

- 1.6.11. Vraag 37: 'Betreft 1.5.2. / 1.6.2. / 1.7.2. [*van de Selectieleidraad, zie 1.3 hiervoor, Commissie*]: Selectiecriteria sluiten niet direct aan bij de hoofdvraag. Men zou verwachten dat bijvoorbeeld een referentie die vraagt om een stedelijke inpassing daar specifiek ook op beoordeeld wordt. De selectiecriteria zijn bij de drie referentieprojecten gelijk; alle referenties worden beoordeeld op dezelfde criteria. Is dit als zodanig bedoeld?'

Antwoord: 'Zoals in de criteria voor de referenties is aangegeven is er een accent toegespitst op een bepaald aspect. Per referentieproject wordt telkens beoordeeld op de genoemde drie selectiecriteria. Een 'hoog beeldend vermogen' hoeft - dit even puur als voorbeeld - niet altijd gepaard te gaan met een hoge duurzaamheid. Dit zal in de score (per referentieproject) dan zichtbaar worden en de behaalde totaal waardering voor dat project. De beoordelingscriteria zijn verder gelijk.'

- 1.6.12. Vraag 99: 'in de afgelopen tien (10) jaar te zijn aangevangen

Wij zien bij tenders vaak een definitieverschil in hetgeen men verstaat onder "opdracht" . Ter bevestiging:

Dient/dienen van de referentieprojecten 1, 2 en/of 3 [*zie paragrafen 1.5, 1.6 en 1.7 van de Selectieleidraad in 1.3 hiervoor, Commissie*] de afgelopen 10 jaar **de opdracht aan de architect** en/of **de uitvoering van het project** te zijn aangevangen?'

Antwoord: 'Correct, de opdracht aan de architect is aangevangen binnen de horizon van tien (10) jaar. De uitvoering van het project moet zijn aangevangen en de voortgang heeft tenminste 'wind- en waterdicht' bereikt.'

- 1.6.13. Vraag 110: 'Uit de vragen, gesteld in het kader van de aanbesteding (...) Ontwerpteam architect/constructeur nieuwbouw (...), komt naar voren dat er onduidelijkheid heerst over de selectiemethode. Om deze onduidelijkheden weg te nemen volgt hierna een toelichting op de gehanteerde selectiemethode.'

Antwoord: 'Gelieve verwijzen wij u naar bijgevoegd document. Tevens verwijzen wij u naar de wijzigingen in:

Vraag 1.1.6, 1.5.1, 1.6.1, 1.7.1, 1.5.2 , 1.6.2. en 1.7.2. [*zie 1.7 hierna, Commissie*].

[*Bijgevoegd document: 'Toelichting op selectiecriteria architect, constructeur', zie 1.8 hierna, Commissie*]

- 1.7. Naar aanleiding van de Nota van Inlichtingen is de Selectieleidraad als volgt gewijzigd:

'(...)

Beoordelingsproces

1.1.6. KO

(...)

Beoordeling van selectiecriteria

(...)

Toegevoegd n.a.v. de NvI

De 5 gegadigden die de hoogste totaalscore hebben behaald voor alle criteria gezamenlijk (de nummers 1 t/m 5 in de ranking), worden uitgenodigd tot het indienen van een inschrijving in de tweede fase van deze aanbesteding, de gunningfase. Indien op basis van de totaalbeoordeling twee of meerdere gegadigden met een gelijk puntentotaal eindigen op plek nummer 5, dan geldt de volgende regel. De gegadigde met de hoogste score op Architectuur wordt geselecteerd. Dit wordt berekend doormiddel van het bij elkaar optellen van de behaalde scores op architectuur bij selectiecriteria 1, 2 en 3. Indien ook op dit aspect twee of meerdere gegadigden gelijk eindigen, dan geldt dat de gegadigde met de hoogste score op Efficiency & exploitatiekostenbewustzijn wordt geselecteerd. Dit wordt berekend doormiddel van het bij elkaar optellen van de behaalde scores op architectuur bij selectiecriteria 1, 2 en 3. Indien ook na dit aspect twee of meerdere gegadigden gelijk eindigen, dan beslist een loting de selectie van de gegadigde.

Ondernemer heeft bovenstaande begrepen en gaat hiermee akkoord.

(...)

1.5. Selectiecriteria 1 Algemene vereisten

33,33%

1.5.1. KO

Q:

1.5.1

Tekst vervangen n.a.v. NvI

Gegadigden dienen hun ervaring en deskundigheid aan te tonen door per selectie criterium één referentieproject in te dienen. Een referentie mag betrekking hebben op meerdere selectiecriteria. Het is dus toegestaan om dezelfde referentie in te dienen voor 2 of alle selectiecriteria. De referentieprojecten (de ontwerp opdrachten) dienen in de afgelopen tien jaar te zijn uitgevoerd en het gebouw dat het resultaat is van de ontwerp opdracht dient op het moment van aanmelding ten minste wind- en waterdicht te zijn.

(...)

Per selectie criterium worden voorts nog specifieke eisen gesteld aan de referentieopdracht. Deze specifieke eisen zullen hieronder, bij het betreffende selectie criterium, worden beschreven.

Ondernemer heeft bovenstaande gelezen en gaat hiermee akkoord.

Referentieproject 1: Utiliteitsgebouw in stedelijke omgeving

1.5.2. KO

Q:

1.5.2.

Tekst aangepast n.a.v. N.v.I.

Specifieke eisen aan de referentieopdracht:

De ontwerp opdracht betreft een utiliteitsgebouw met een publieksfunctie of een gebouw voor hoger onderwijs en/of onderzoek in een stedelijke omgeving. De ontwerp opdracht betreft minimaal 7.000 m² BVO. De opdracht van het referentieproject dient minimaal de fasen Voorontwerp, Definitief Ontwerp en Technisch Ontwerp/Bestek (omschrijving conform DNR) te beslaan.

Wat moet gegadigde indienen?

Een beschrijving van de referentieopdracht waarin gegadigde tevens een toelichting geeft waarom juist voor deze specifieke referentie is gekozen in relatie tot het selectie criterium. Gegadigde dient daarbij minimaal in te gaan op de aspecten architectuur, efficiency- en exploitatiekostenbewustzijn en duurzaamheid en flexibiliteit (zie onderstaande beoordelingsaspecten).

Wijze van beoordeling:

De (beschrijving) van de referentieopdracht zal worden beoordeeld op de mate waarin gegadigde voldoet aan/zich onderscheidt op onderstaande aspecten en de mate waarin de ervaring en deskundigheid aansluit bij de onderhavige opdracht. Een combinatie van ervaring met onderstaande aspecten binnen één (1) referentieopdracht levert een hogere waardering op.

Architectuur (binnen de weging van de selectiecriteria , weegt onderdeel A voor 40% mee)

- Het beeldend vermogen: de vaardigheid van het creëren van een bij wetenschappelijk onderwijs, organisatie of een vergelijkbare publieke voorziening en locatie passend architectuurbeeld.
- Het technisch vermogen: de beheersing en toepassing van bouw-/installatietechnieken in relatie tot de architectuur en het gebruik.
- De functionaliteit: de vaardigheid van het produceren van een bruikbaar, flexibel en gebruikersvriendelijk ontwerp.

Efficiency & exploitatiekostenbewustzijn (binnen de weging van de selectiecriteria , weegt onderdeel B voor 30% mee)

- De bouw- en exploitatiekosten: ontwerpen binnen het budget.
- Een efficiënt vloeroppervlak (FNO/BVO-factor): ontwerpen van een efficiënte verhouding tussen bruikbaar en bruto vloeroppervlak.
- De levensduur: een gebouw ontwerpen met een lange levensduur, technisch, economisch, functioneel en in architectuur.

Duurzaamheid & Flexibiliteit (binnen de weging van de selectiecriteria , weegt onderdeel C voor 30% mee)

- De mens & gezondheid: ontwerpen van een gezond gebouw, rekening houden met de menselijke schaal en behoeften.
- Het thema milieu & techniek: creëren van een zoveel mogelijk energie-neutraal en milieuvriendelijk gebouw.
- De omgeving & toekomstwaarde: ontwerpen van een gebouw met toekomstwaarde en waarde voor de omgeving.

Dien hier uw referentieproject 1 in.

Ondernemer heeft bovenstaande gelezen en gaat hiermee akkoord.

(...)

1.6. Selectiecriteria 2

33,33%

Algemene vereisten

1.6.1. KO

Q:

1.6.1.

[Niet opgenomen tekst gelijk aan tekst paragraaf 1.5.1, Commissie]

Referentieproject 2

1.6.2. KO

Q:
1.6.2.

Tekst aangepast n.a.v. N.v.I.

Specifieke eisen aan de referentieopdracht:

De ontwerpbeurt betreft een utiliteitsgebouw met een publieks- of hoger onderwijsfunctie met diverse, onderscheidende gebruiksfuncties die een onderlinge samenhang hebben. De ontwerpbeurt betreft minimaal 4.000 m2 BVO. De opdracht van het referentieproject dient minimaal de fasen Voorontwerp, Definitief Ontwerp en Technisch Ontwerp/Bestek (omschrijving conform DNR) te beslaan.

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.2, vanaf de tweede alinea, Commissie]

(...)

1.7. Selectiecriteria 3

33,33%

Algemene vereisten

1.7.1. KO

Q:
1.7.1.

Tekst aangepast n.a.v. NvI

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.1, Commissie]

Referentieproject 3

1.7.2. KO

Q:
1.7.2.

Tekst aangepast n.a.v. NvI

Specifieke eisen aan de referentieopdracht:

De ontwerpbeurt betreft **een utiliteitsgebouw met een publieks- of hoger onderwijsfunctie waaruit blijkt dat u ervaring heeft met duurzaam ontwerpen**. De ontwerpbeurt betreft minimaal 4.000 m2 BVO. De opdracht van het referentieproject dient minimaal de fasen Voorontwerp, Definitief Ontwerp en Technisch Ontwerp/Bestek (omschrijving conform DNR) te beslaan.

[Niet opgenomen tekst is gelijk aan tekst paragraaf 1.5.2, vanaf de tweede alinea, Commissie]

(...)'

- 1.8. In het document 'Toelichting op selectie criteria architect, constructeur' van onbekende datum (hierna: Toelichting Selectiecriteria) is het volgende bepaald. 'Indien meer dan vijf partijen zich aanmelden en voldoen aan de uitsluitingsgronden, dan gelden de volgende drie selectiecriteria (A t/m C) om tot een selectie van 5 partijen te komen:

- A. ervaring met het ontwerpen van een utiliteitsgebouw in een stedelijke omgeving;
- B. ervaring met het ontwerpen van een utiliteitsgebouw met diverse, onderscheidende gebruiksfuncties die een onderlinge samenhang hebben;
- C. ervaring met duurzaam ontwerpen van een utiliteitsgebouw.

Gegadigden dienen hun ervaring en deskundigheid aan te tonen door per selectie-criterium één referentieproject in te dienen. Een referentie mag betrekking hebben op meerdere selectiecriteria. Het is dus toegestaan om dezelfde referentie in te dienen voor 2 of alle selectiecriteria. De referentieprojecten (de ontwerp opdrachten) dienen in de afgelopen tien jaar te zijn uitgevoerd en het gebouw dat het resultaat is van de ontwerp opdracht dient op het moment van aanmelding ten minste wind- en waterdicht te zijn.

De projectarchitect die het referentieproject (de ontwerp opdracht) heeft uitgevoerd moet bij de onderneming van gegadigde werkzaam zijn, Let op! Dit is een aanvulling, ofwel dient door gegadigde te worden ingezet voor de uitvoering van de opdracht (als onderaannemer). Indien de referentieopdracht door de projectarchitect is uitgevoerd in opdracht van een andere onderneming dan gegadigde, dan kan gegadigde een beroep doen op deze referentieopdracht, mits de betreffende projectarchitect op het moment van aanmelding bij gegadigde werkzaam is, Let op! Dit is een aanvulling, dan wel door gegadigde wordt ingezet voor de uitvoering van de opdracht (als onderaannemer).

Per referentieproject dienen gegadigden de volgende informatie aan te leveren:

- de publiek- of privaatrechtelijke instantie(s) waarvoor het project bestemd was en de contactpersoon;
- de naam, locatie en beschrijving van het project waaruit blijkt dat u aan de minimumvereiste van het referentieproject voldoet;
- het honorarium en de bouwsom uitvoering (excl. BTW);
- de datum van aanvang en afronding;
- de naam en adres van samenwerkingspartners(s);
- de naam van de betrokken projectarchitect;
- een beschrijving van de inhoud en de omvang van de uitgevoerde werkzaamheden inclusief de inhoud en de omvang van de in onderaanneming uitgevoerde werkzaamheden;
- documentatie, beelden en een eigen oordeel over het project (waarom is het goed en wat zou (nog) beter kunnen)

Het referentieproject dient in maximaal 4 A4 inclusief beeldmateriaal te worden beschreven, het meerdere (pagina 5 en verder) wordt niet in beschouwing genomen.

Per selectiecriteria worden voorts nog specifieke eisen gesteld aan de referentieopdracht. Deze specifieke eisen zullen hieronder, bij het betreffende selectiecriteria, worden beschreven.

Hierna zal worden toegelicht op welke wijze de verschillende selectiecriteria, waarvoor punten kunnen worden behaald, getoetst zullen worden en hoe deze gewaardeerd worden.

Ad A. Ervaring met het ontwerpen van een utiliteitsgebouw in een stedelijke omgeving (weging 33,33%)

Specifieke eisen aan de referentieopdracht:

De ontwerp opdracht betreft een utiliteitsgebouw **met een publieksfunctie of een gebouw voor hoger onderwijs en/of onderzoek**, met een grootte van

minimaal 7.000 m² BVO. De opdracht dient minimaal de fasen Voorontwerp, Definitief Ontwerp en Technisch Ontwerp/Bestek (omschrijving conform DNR) te beslaan.

Wat moet gegadigde indienen?

Een beschrijving van de referentieopdracht waarin gegadigde tevens een toelichting geeft waarom juist voor deze specifieke referentie is gekozen in relatie tot het selectie criterium. Gegadigde dient daarbij minimaal in te gaan op de aspecten architectuur, efficiency- en exploitatiekostenbewustzijn en duurzaamheid en flexibiliteit (zie onderstaande beoordelingsaspecten).

Wijze van beoordeling:

Let op! Dit is een aanvulling. De (beschrijving) van de referentieopdracht zal worden beoordeeld op de mate waarin gegadigde voldoet aan/zich onderscheidt op onderstaande aspecten en de mate waarin de ervaring en deskundigheid aansluit bij de onderhavige opdracht. Een combinatie van ervaring met onderstaande aspecten binnen één (1) referentieopdracht levert een hogere waardering op.

Architectuur (binnen de weging van de selectiecriteria , weegt onderdeel A voor 40% mee)

- Het beeldend vermogen: de vaardigheid van het creëren van een bij wetenschappelijk onderwijs, organisatie of een vergelijkbare publieke voorziening en locatie passend architectuurbeeld.
- Het technisch vermogen: de beheersing en toepassing van bouw-/installatietechnieken in relatie tot de architectuur en het gebruik.
- De functionaliteit: de vaardigheid van het produceren van een bruikbaar, flexibel en gebruikersvriendelijk ontwerp.

Efficiency & exploitatiekostenbewustzijn (binnen de weging van de selectiecriteria , weegt onderdeel B voor 30% mee)

- De bouw- en exploitatiekosten: ontwerpen binnen het budget.
- Een efficiënt vloeroppervlak (FNO/BVO-factor): ontwerpen van een efficiënte verhouding tussen bruikbaar en bruto vloeroppervlak.
- De levensduur: een gebouw ontwerpen met een lange levensduur, technisch, economisch, functioneel en in architectuur.

Duurzaamheid & Flexibiliteit (binnen de weging van de selectiecriteria , weegt onderdeel C voor 30% mee)

- De mens & gezondheid: ontwerpen van een gezond gebouw, rekening houden met de menselijke schaal en behoeften.
- Het thema milieu & techniek: creëren van een zoveel mogelijk energie-neutraal en milieuvriendelijk gebouw.
- De omgeving & toekomstwaarde: ontwerpen van een gebouw met toekomstwaarde en waarde voor de omgeving.

Ad B. Ervaring met het ontwerpen van een utiliteitsgebouw met diverse, onderscheidende gebruiksfuncties die een onderlinge samenhang hebben. (weging 33,33%)

Specifieke eisen aan de referentieopdracht:

De ontwerp opdracht betreft een utiliteitsgebouw **met een publieks- of hoger onderwijsfunctie**, met een grootte van minimaal 4.000 m² BVO. De opdracht van het referentieproject dient minimaal de fasen Voorontwerp, Definitief Ontwerp en Technisch Ontwerp/Bestek (omschrijving conform DNR) te beslaan.

Wat moet gegadigde indienen?

Idem als onder A.

Wijze van beoordeling:
Idem als onder A.

Ad C. Ervaring met duurzaam ontwerpen van een utiliteitsgebouw. (weging 33,33%)

Specifieke eisen aan de referentieopdracht:
De ontwerpbeurt betreft een utiliteitsgebouw **met een publieks- of hoger onderwijsfunctie**, met een grootte van minimaal minimaal 4.000 m2 BVO. De opdracht van het referentieproject dient minimaal de fasen Voorontwerp, Definitief Ontwerp en Technisch Ontwerp/Bestek (omschrijving conform DNR) te beslaan.

Wat moet gegadigde indienen?
Idem als onder A.

Wijze van beoordeling:
Idem als onder A.

De 5 gegadigden die de hoogste totaalscore hebben behaald voor alle criteria gezamenlijk (de nummers 1 t/m 5 in de ranking), worden uitgenodigd tot het indienen van een inschrijving in de tweede fase van deze aanbesteding, de gunningfase. Let op! Dit is een aanvulling.

Indien op basis van de totaalbeoordeling twee of meerdere gegadigden met een gelijk puntentotaal eindigen op plek nummer 5, dan geldt de volgende regel. De gegadigde met de hoogste score op Architectuur wordt geselecteerd. Dit wordt berekend doormiddel van het bij elkaar optellen van de behaalde scores op architectuur bij selectiecriteria 1, 2 en 3. Indien ook op dit aspect twee of meerdere gegadigden gelijk eindigen, dan geldt dat de gegadigde met de hoogste score op Efficiency & exploitatiekostenbewustzijn wordt geselecteerd. Dit wordt berekend doormiddel van het bij elkaar optellen van de behaalde scores op architectuur bij selectiecriteria 1, 2 en 3. Indien ook na dit aspect twee of meerdere gegadigden gelijk eindigen, dan beslist een loting de selectie van de gegadigde.'

- 1.9. De brancheorganisatie heeft op 3 september 2018 de volgende brief aan het klachtenloket van aanbesteder verzonden.

`(...)

Op 9 juli 2018 heeft [de Brancheorganisatie] schriftelijk vragen ingediend over de Europese aanbesteding 'Selectie ontwerpsteam architect/constructeur (...)' bij de contactpersoon van de tender, [A] [zie 1.4 hiervoor, Commissie]. De vragen zijn ook geüpload in Negometrix. Op 16 juli heeft [A] via Negometrix geantwoord dat de vragen van [de Brancheorganisatie] niet beantwoord worden [zie 1.5 hiervoor, Commissie]. De deadline voor het stellen van vragen was verstreken en het merendeel van de vragen was inmiddels beantwoord in de nota van inlichtingen, omdat meerdere geïnteresseerde bureaus vergelijkbare vragen hebben gesteld. In verband met de vakantieperiode is het niet gelukt om de verstrekte antwoorden in de nota van inlichtingen te bespreken met de bureaus die hun bedenkingen over [Aanbesteder] tender kenbaar gemaakt hadden. Nu iedereen weer aan het werk is, heeft die terugkoppeling alsnog plaatsgevonden en constateren we dat [Aanbesteder] een aantal van onze vragen negatief beantwoord heeft, waardoor twee geïnteresseerde bureaus uiteindelijk niet konden deelnemen aan de aanbesteding. Het betreft vragen over de referenties. [De Brancheorganisatie] is van mening dat de referentie-eisen ondanks de verduidelijking nog altijd disproportioneel en

onvoldoende transparant zijn. Daar willen wij graag een formele klacht over indienen. Ik zal hierna de klacht van [de Brancheorganisatie] kort toelichten:

[De onderbouwing van de klacht stemt overeen met de inhoud van de brief van 10 juli 2018, zie 1.4 hiervoor. Voor zover de brancheorganisatie klaagt over de eis dat de werkzaamheden voor het referentieproject in de afgelopen 10 jaar moeten zijn aangevangen én het project ten minste wind- en waterdicht moet zijn, voegt zij daar nog het volgende aan toe:

'Het wind- en waterdicht maken van het bouwproject behoort niet tot de scope/invoedsfeer van de architect (zie ook paragraaf 1.4.1 [van de Selectieleidraad, zie 1.3 hiervoor, Commissie]), maar van de aannemer. Daarmee houdt deze voorwaarde in de ogen van [de Brancheorganisatie] onvoldoende verband met de onderhavige opdracht, en is het daarmee een disproportionele voorwaarde (zie ook advies #313 van de Commissie van Aanbestedingsexperts). Het wind- en waterdicht zijn van een bouwproject is slechts een zeer marginale indicator voor de kwaliteit van de geleverde ontwerpwerkzaamheden. [De Brancheorganisatie] kan niet volgen dat alleen een bouwproject in met bouwnetten behangen steigers "een werkelijke indruk kan verstrekken van het gebouw met de omgeving" (vraag 32 NvI [zie 1.6.9 hiervoor, Commissie]). Volgens [de Brancheorganisatie] kan een definitief ontwerp ook prima een dergelijke indruk verstrekken, zeer waarschijnlijk nog in een sterkere mate dan een bouwwerk in de steigers. Ook de constatering dat "een zekere mate van fysieke verschijning en realisatie in het algemeen objectieverbaarder uit te voeren is dan pure tekentafelprojecten" (vraag 33 NvI [zie 1.6.10 hiervoor, Commissie]) kan [de Brancheorganisatie] niet volgen. Een deskundige beoordelaar is prima in staat om aan de hand van een TO te beoordelen of het ontwerp uitvoerbaar is.', *Commissie*

[De Brancheorganisatie] hoopt van harte dat u in deze klacht aanleiding ziet om [Aanbesteder] te adviseren om recidive te voorkomen. Indien u niet, of afwijzend reageert op de klacht van [de Brancheorganisatie], houden wij expliciet de mogelijkheid open om deze klacht voor te leggen aan de Commissie van Aanbestedingsexperts.

(...)'

- 1.10. Op 3 oktober 2018 heeft aanbesteder het onderstaande advies van de Klachtencommissie per e-mail aan de brancheorganisatie verzonden.

'[De Brancheorganisatie] heeft op 3 september jl. een klacht ingediend inzake de selectieprocedure m.b.t. een ontwerpteam architect/constructeur (...). De selectiefase bij deze aanbesteding had plaats in de periode 25 juni 2018 (11.30 uur) tot 26 juli 2018 (12.00 uur). Volgens de aanbestedingsstukken, zoals gepubliceerd via Negometrix, kon een gegadigde een klacht indienen over de gevolgde procedure met als doel het in een vroegtijdig stadium de procedure waar mogelijk (en nodig) te kunnen aanpassen. De letterlijke tekst zoals opgenomen in Negometrix luidt: [zie 1.1.7 van de Selectieleidraad in 1.3 hiervoor, Commissie].

Daar [de Brancheorganisatie] pas geklaagd heeft over de referentiekenmerken in deze aanbesteding nadat de selectiefase was verstreken en afgerond, heeft [de Brancheorganisatie] te laat geklaagd over de wijze waarop de procedure is ingericht. De klachtenprocedure in de selectiefase dient er immers toe eventuele wijzigingen nog tijdens de lopende procedure te kunnen doorvoeren. In algemene zin overigens geldt dat van een klager verwacht mag worden dat hij zijn bezwaren kenbaar maakt zo spoedig mogelijk nadat hij kennis heeft genomen of had behoren te nemen van de gestelde gebreken in de procedure. Dat is hier niet gebeurd. Nu de selectieprocedure al is afgerond had [Aanbesteder] ook geen mogelijkheid meer eventuele wijzigingen aan te brengen of nadere toelichtingen te geven via

een Nota van Inlichtingen. De klacht van [de Brancheorganisatie] van 3 september is daarmee niet ontvankelijk.

(...)'

- 1.11. Op 10 januari 2019 heeft de Commissie een informatiebijeenkomst gehouden waarbij vertegenwoordigers van de brancheorganisatie en van aanbesteder aanwezig waren. Voor zover voor het advies van belang, is de tijdens deze bijeenkomst verstrekte informatie in dit advies verwerkt (zie 5 hierna).

2. Beschrijving klacht

2.1. Klachtonderdeel 1

De vereisten dat het referentieproject in het kader van de technische geschiktheidseisen in de afgelopen 10 jaar moet zijn uitgevoerd én dat het project ten minste wind- en waterdicht moet zijn, zijn disproportioneel.

2.2. Klachtonderdeel 2

De selectiecriteria en -methodiek zijn disproportioneel, doordat naast de vereiste kerncompetenties meerdere competenties per referentieproject worden gevraagd en doordat meer van hetzelfde wordt gevraagd.

3. Onderbouwing klacht

- 3.1. Voorafgaand aan de inhoudelijke onderbouwing van haar klacht merkt de brancheorganisatie op dat aanbesteder haar klacht ten onrechte niet-ontvankelijk heeft verklaard. De brancheorganisatie is van mening dat zij haar bezwaren tijdig kenbaar gemaakt heeft.
 - 3.1.1. De brancheorganisatie geeft aan dat zij pas is benaderd door haar leden toen de eerste antwoorden in de Nota van Inlichtingen gepubliceerd werden. De brancheorganisatie heeft na bestudering van de stukken in de middag van 9 juli haar bezwaren op schrift gesteld en deze de volgende ochtend per e-mail en via Negometrix kenbaar gemaakt aan aanbesteder. Weliswaar vlak na het verstrijken van de deadline voor het stellen van vragen, maar wel gebaseerd op vragen van leden die wel tijdig gesteld zijn en volgens de brancheorganisatie nog altijd op een moment dat aanbesteder in de gelegenheid was om maatregelen te nemen naar aanleiding van haar bezwaren.
 - 3.1.2. Aanbesteder heeft geantwoord dat de brancheorganisatie haar bedenkingen te laat gecommuniceerd heeft en dat hij geen aanleiding ziet om de vragen toch te beantwoorden, temeer daar meerdere gegadigden vragen met vergelijkbare strekking hebben ingediend, die beantwoord zouden worden in de Nota van Inlichtingen (zie 1.5 hiervoor). De brancheorganisatie heeft dit antwoord teruggekoppeld naar de betreffende leden. Korte tijd later ontving de brancheorganisatie bericht dat de 'vergelijkbare vragen' allemaal negatief beantwoord zijn.
 - 3.1.3. De brancheorganisatie geeft aan dat dit signaal wegens de vakanties pas na het zomerreces is opgepakt, waarna zij alsnog een klacht heeft ingediend. De brancheorganisatie geeft aan dat dit weliswaar laat is, maar dat zij niet inziet waarom deze klacht niet ontvankelijk zou zijn. De brancheorganisatie merkt op dat de leidraad een tweeledig doel voor klachtprocedures schetst: het in een vroegtijdig stadium in behandeling kunnen nemen van klachten om procedures waar mogelijk

te repareren en een goede naleving van het motiverings- en transparantiebeginsel. Het eerste doel kan niet meer gediend worden met deze klacht, maar het tweede doel zeer zeker wel, zo stelt de brancheorganisatie. Dit geldt volgens haar niet alleen voor de huidige aanbesteding van aanbesteder, maar ook voor toekomstige aanbestedingen. Derhalve had aanbesteder in de ogen van de brancheorganisatie haar klacht niet zo lichtzinnig moeten afwijzen als zijnde niet ontvankelijk.

3.2. Klachtonderdeel 1

De onderbouwing van klachtonderdeel 1 is terug te vinden in de brieven van de brancheorganisatie van 10 juli 2018 en 3 september 2018 in 1.4 en 1.9 hiervoor.

3.3. Klachtonderdeel 2

De brancheorganisatie wijst erop dat elke referentie wordt getoetst op verplichte kerncompetenties en vervolgens ook nog eens wordt beoordeeld op de drie (veelal totaal andere) aanvullende competenties A, B en C (zie paragrafen 1.5.2 – 1.5.5, 1.6.2 – 1.6.5 en 1.7.2 – 1.7.5 van de gewijzigde Selectieleidraad in 1.7 hiervoor). De brancheorganisatie stelt dat dit betekent dat de deelnemende bureaus wel heel specifieke referenties moeten indienen. Dat lijkt volgens haar haaks te staan op het bepaalde in de Gids Proportionaliteit over selectiecriteria. Aanbesteder vraagt om een schaap met vijf poten, zo stelt de brancheorganisatie. Aangezien alle referenties op exact dezelfde aspecten beoordeeld worden (A, B en C), vraagt zij volgens de brancheorganisatie bovendien om meer van hetzelfde.

4. Reactie aanbesteder

- 4.1. Volgens aanbesteder kan de Commissie de klacht van de brancheorganisatie niet in behandeling nemen. Voor de onderbouwing hiervan verwijst aanbesteder naar het advies van de klachtencommissie in de brief van 3 oktober 2018 (zie 1.10 hiervoor).
- 4.2. De aanbesteder tekent daar overigens bij aan dat de ondernemers die de brancheorganisatie zegt te vertegenwoordigen, vanzelfsprekend gedurende de selectieprocedure de mogelijkheid hebben gehad hetzij de klachtencommissie van aanbesteder in te schakelen, hetzij, zoals ook in paragraaf 1.1.5 van de selectieleidraad is aangegeven (zie 1.3 hiervoor), indien zij van mening waren na ontvangst van de Nota van Inlichtingen, dat er niet of onvoldoende op hun vragen was gereageerd, tot vier dagen voor indiening van de inschrijvingen een kort geding aan te spannen. Aanbesteder geeft aan dat de ondernemers die de brancheorganisatie vertegenwoordigt van geen van beide mogelijkheden gebruik hebben gemaakt. Aanbesteder stelt dat de betrokken ondernemers daarmee hun rechten hebben verspeeld.
- 4.3. In de aanloop naar de Inlichtingenbijeenkomst (zie 1.11 hiervoor en 5 hierna) heeft aanbesteder nog het volgende aangevoerd.
- 4.4. Aanbesteder betwist dat de door haar gestelde geschiktheidseisen disproportioneel zijn. Dat blijkt volgens aanbesteder reeds uit het feit dat in de selectiefase 30 verzoeken van architectenbureaus om deelname zijn ingediend. Slechts 5 architectenbureaus bleken de gevraagde referenties niet, niet volledig of niet correct te hebben ingediend. Eén bureau werd uitgesloten wegens gebreken in het uniform aanbestedingsdocument. Er waren dus 24 bureaus die voldeden aan alle eisen, waarvan er 5 zijn geselecteerd en uitgenodigd voor de offertefase. Deze 5 bureaus hebben vervolgens ingeschreven waarna de opdracht aan één van hen is gegund.

- 4.5. Aanbesteder vermoedt dat sommige bureaus hebben verzuimd hun beste referenties in te dienen. Zo bleek de referentie van een zeer gerenommeerd bureau geen publiek gebouw te zijn (referentie-eis 1), terwijl dit bureau toch wel publieke gebouwen ontworpen heeft.
- 4.6. Aanbesteder voert alsnog aan dat het onduidelijk is of de brancheorganisatie haar klachten bij de Commissie heeft ingediend namens een bepaald architectenbureau (of meerdere bureaus). Aanbesteder stelt zich op het standpunt dat het aan de brancheorganisatie is om duidelijk te maken of zij deze procedure bij de Commissie voert namens een of meerdere architectenbureau(s). Als dat niet het geval blijkt te zijn, dan kan de Commissie de klacht niet in behandeling nemen op basis van artikel 7 lid 1 sub b van het Reglement van de Commissie.
- 4.7. Bovendien is de brancheorganisatie volgens aanbesteder veel te laat met haar klacht: de termijn voor aanmelding sloot in juli 2018. De brancheorganisatie klaagde zich pas op 3 september 2018 bij aanbesteder en diende haar klacht pas op 3 oktober 2018 in bij de Commissie. Aanbesteder stelt dat motiveringen of aanpassingen van eisen in de onderhavige aanbesteding op dat moment niet meer aan de orde waren omdat de opdracht al was gegund.
- 4.8. Aanbesteder meent dat terughoudendheid moet worden betracht met het geven van een eventueel oordeel voor andere toekomstige aanbestedingen. Feiten en omstandigheden van project en aanbesteding zijn immers nooit geheel gelijk. Ook eventuele motiveringen voor afwijkingen van de Gids Proportionaliteit zijn derhalve niet 1-op-1 toepasbaar.
- 4.9. De eis dat referentieprojecten wind- en waterdicht moeten zijn is volgens aanbesteder proportioneel, ook gelet op eerdere adviezen van de Commissie (onder andere Advies 313). Er geldt daarmee een objectief toetsbaar eindmoment. Bovendien geldt er een zeer ruim tijdsvenster (10 jaar) zodat architecten voldoende projecten – ook oudere – als referenties kunnen opgeven. Aanbesteder hecht voorts waarde aan projecten die (grotendeels) daadwerkelijk zijn gerealiseerd, zodat bijvoorbeeld de uiterlijke verschijningsvorm in werkelijkheid beoordeeld kan worden (en niet slechts vanaf tekening). Aanbesteder is de architecten al tegemoet gekomen door bijvoorbeeld niet de opleverdatum als eindmoment te kiezen, maar het eerdere moment wat het wind- en waterdicht zijn van het gebouw. De architectenbureaus hadden ook weinig problemen om aan deze eis te voldoen: slechts 2 van de 30 bureaus voldeden niet op dit punt. Het betrof overigens eenzelfde project dat deze twee bureaus in samenwerking hadden ontwerpen.
- 4.10. Anders dan de brancheorganisatie in haar klacht betoogt, heeft aanbesteder geenszins om een 'schaap met vijf poten' gevraagd. De gevraagde referenties waren proportioneel en het overgrote deel van de architectenbureaus konden deze aanleveren. De Gids Proportionaliteit beschrijft bij de toelichting onder Voorschrift 3.5F dat "te veel en te specifieke kerncompetenties definiëren én daarbij vragen naar referenties per kerncompetentie wel eens het zoeken naar een schaap met vijf poten kan worden". Dat doet zich hier volgens aanbesteder niet voor. Aanbesteder heeft gehandeld conform de Gids Proportionaliteit en niet meer dan één referentie per kerncompetentie (kort gezegd: 'stedelijke omgeving', 'onderscheidende gebruiksfuncties' en 'duurzaam ontwerpen'; respectievelijk selectiecriteria 1 t/m 3) gevraagd. Ook heeft aanbesteder toegestaan dat met één referentie wordt aangetoond dat aan meerdere kerncompetenties wordt voldaan (conform onder andere Adviezen 393, 401 en 418). Immers kon één project worden opgevoerd als referentie voor meerdere of alle selectiecriteria. Aanbesteder heeft niet meer punten toegekend louter omdat er meer referentieprojecten werden opgevoerd (eveneens conform onder andere Adviezen 393, 401 en 418). Voor zover er toch nog sprake

mocht zijn van enige afwijking van de Gids Proportionaliteit, dan heeft aanbesteder – of had zij zo nodig – daarvoor een motivering gegeven of kunnen geven.

- 4.11. Logisch is dat aanbesteder bepaalde selectiecriteria moet hanteren om er voor te zorgen dat de 5 architecten die aantonen over de beste papieren te beschikken, ook worden geselecteerd. Anders zou aanbesteder immers niet de beste 5 bureaus selecteren. Dat is nou eenmaal inherent aan aanbestedingsprocessen en maakt de eisen niet disproportioneel. Het is bovendien ondoenlijk om meer dan 5 bureaus uit te nodigen om in te schrijven (openbare procedure). Dat zou de beperkt beschikbare publieke middelen van aanbesteder vergaand belasten en ook leiden tot hogere tenderkosten voor architectenbureaus.

5. Informatiebijeenkomst

- 5.1. De Commissie heeft ten behoeve van de behandeling van klachtonderdeel 2 op 10 januari 2018 een informatiebijeenkomst met partijen belegd (zie 1.11 hiervoor). Tijdens deze informatiebijeenkomst hebben partijen, onder meer, het volgende naar voren gebracht.
- 5.2. Aanbesteder geeft allereerst aan dat de opdracht is gegund en reeds wordt uitgevoerd.
- 5.3. De brancheorganisatie merkt vervolgens op dat de selectiecriteria en methodiek in de onderhavige aanbestedingsprocedure voor grote architectenbureaus geen problemen opleveren. Het zijn de wat kleinere, middelgrote architectenbureaus waarvoor de combinatie van geschiktheidseisen en selectiecriteria problematisch is. De brancheorganisatie geeft aan dat zij niet precies kan aangeven welke combinaties een belemmering voor deze architectenbureaus opleveren.
- 5.4. De brancheorganisatie vindt de selectiecriteria en methodiek duidelijk. Voor de architectenbureaus is het ook geen probleem om aan de gestelde geschiktheidseisen te voldoen. Alle bureaus zullen wel ervaring hebben met een utiliteitsgebouw met een publieks- of hoger onderwijsfunctie in een stedelijke omgeving. Ook zullen ze allemaal kunnen voldoen aan de ervaringseis gericht op een utiliteitsgebouw met diverse gebruiksfuncties die onderling een samenhang hebben en zullen ze ervaring hebben met een utiliteitsgebouw met een duurzaam ontwerp.
- 5.5. De brancheorganisatie heeft er ook niet echt moeite mee dat de gevraagde referentieprojecten eveneens worden beoordeeld om vast te stellen of de gegadigde beschikt over de competentie 'architectuur'. Dat het referentieproject van een utiliteitsgebouw in een stedelijke omgeving ook nog wordt beoordeeld om vast te stellen of de gegadigde beschikt over de competentie 'efficiency en exploitatiekostenbewustzijn' alsmede 'duurzaamheid en flexibiliteit' gaat echter naar haar mening te ver. Deze competenties spelen weliswaar bij iedere opdracht een rol, maar om aan te kunnen tonen dat zij over deze laatste competenties beschikken zouden de architectenbureaus een referentieproject willen indienen waarbij zij op dat vlak iets bijzonders hebben gedaan, waardoor zij voor deze competenties een goede score kunnen behalen. Doordat per referentieproject wordt beoordeeld of de gegadigde over meerdere (kern)competenties beschikt, kunnen bepaalde projecten waarbij één competentie er positief uitspringt niet worden ingediend. Doordat het eerste referentieproject een project in een stedelijke omgeving moet betreffen, kan een heel duurzaam kuuroord op het platteland bijvoorbeeld niet als referentieproject worden opgevoerd.
- 5.6. De brancheorganisatie stelt zich op het standpunt dat als een architectenbureau de competenties afzonderlijk beheerst, het die ook in één project kan combineren.

- 5.7. Aanbesteder geeft aan dat hij het heel belangrijk vindt dat het architectenbureau laat zien de gevraagde competenties goed te kunnen combineren. Aanbesteder deelt niet de mening van de brancheorganisatie dat een architectenbureau die de competenties afzonderlijk beheerst, deze ook goed in één project kan combineren. Een goede score voor de ene competentie kan immers een negatief effect hebben op de score voor een andere competentie. Aanbesteder vindt het belangrijk dat het bureau ook daar goed mee kan omgaan. Bepaalde ontwerpkeuzes gericht op een mooi architectuurbeeld kunnen bijvoorbeeld negatieve effecten hebben op de kosten of de duurzaamheid van het gebouw. Ook kan een goede isolatie van een gebouw negatieve effecten hebben op de luchtkwaliteit binnen het gebouw en daarmee op de gezondheid van de eindgebruikers. Aanbesteder geeft aan dat alle gevraagde (kern)competenties van belang zijn voor de onderhavige opdracht en ook in de gunningsfase zijn teruggekomen. Aanbesteder heeft slechts een beperkt budget, maar ook duurzaamheidsambities.
- 5.8. De brancheorganisatie geeft vervolgens aan er wel begrip voor te hebben dat aanbesteder integraliteit belangrijk vindt: het vermogen om meerdere competenties samen goed te verenigen. De brancheorganisatie had er geen punt van gemaakt als aanbesteder dat op de volgende wijze had uitgevraagd. Naast de drie gevraagde referentieprojecten voor de kerncompetenties ontwerpen van een gebouw in een stedelijke omgeving, met diverse gebruiksfuncties en met een duurzaam ontwerp, had aanbesteder voor de drie competenties 'architectuur', 'efficiency en exploitatiekostenbewustzijn' en 'duurzaamheid en flexibiliteit' ook afzonderlijke referentieprojecten kunnen toestaan en ten slotte tevens een referentie waarin een bureau kon laten zien bepaalde (kern)competenties te kunnen combineren. Voor die laatste competentie – het combineren van bepaalde (kern)competenties – zouden bijvoorbeeld 10 punten kunnen worden gescoord. Een bureau zou minimaal 1 en maximaal 7 referentieprojecten mogen indienen.
- 5.9. Ten slotte spreekt aanbesteder zijn twijfel uit of de door de brancheorganisatie voorgestelde selectiemethodiek tot een andere top vijf van de gegadigden zou hebben geleid.

6. Beoordeling

- 6.1. De Commissie stelt vast dat aanbesteder op 25 juni 2018 een Europese niet-openbare procedure heeft aangekondigd voor een overheidsopdracht voor diensten voor het ontwerpen van een multifunctioneel gebouw ter grootte van ca. 13.800 m² BVO (Bruto Vloer Oppervlak) door een combinatie van één architect en één constructeur. Op deze aanbestedingsprocedure zijn onder andere de volgende bepalingen van toepassing: Deel 1 en 2 van Aw 2012, hoofdstuk 3 van het ARW 2016 en de Gids Proportionaliteit.
- 6.2. De Commissie zal zich allereerst uitlaten over de vraag of zij de onderhavige klacht in behandeling kan nemen. Zij overweegt in dat verband het volgende.
- 6.2.1. Allereerst heeft aanbesteder zich beroepen op artikel 7 lid 1 onder b van het Reglement van de Commissie. Daarin is bepaald dat een klacht bij de Commissie kan worden ingediend door brancheorganisaties van ondernemers die optreden namens één ondernemer of meerdere ondernemers die een opdracht willen verwerven, eventueel zonder de naam van de ondernemer(s) te vermelden. Aanbesteder heeft gesteld dat deze bepaling eraan in de weg staat dat de Commissie de onderhavige klacht in behandeling neemt, indien de brancheorganisatie niet duidelijk maakt dat zij optreedt namens één of meerdere ondernemers die de opdracht willen verwerven (zie 4.6 hiervoor).

- 6.2.2. De Commissie heeft naar aanleiding van deze stelling van aanbesteder de brancheorganisatie verzocht te bevestigen dat zij optreedt namens één of meerdere ondernemers die de opdracht willen verwerven. Deze bevestiging heeft de Commissie vervolgens van de brancheorganisatie ontvangen. De in dat kader door de brancheorganisatie gegeven onderbouwing en toegezonden bewijsstukken hebben de Commissie ervan overtuigd dat de brancheorganisatie in de onderhavige klachtprocedure inderdaad optreedt namens één of meerdere ondernemers die de opdracht willen verwerven. De Commissie maakt de van de brancheorganisatie ontvangen onderbouwing en bewijsstukken niet bekend, gezien de mogelijkheid die artikel 7 lid 1 onder b van het Reglement van de Commissie aan ondernemers biedt om via een brancheorganisatie anoniem een klacht bij de Commissie in te dienen.
- 6.3. Tevens heeft aanbesteder zich op het standpunt gesteld dat de brancheorganisatie de klacht niet tijdig bij aanbesteder onder de aandacht heeft gebracht (zie 4.1, 4.2 en 4.7 hiervoor).
- 6.3.1. Volgens bestaande jurisprudentie mag van een (potentiële) gegadigde of inschrijver een proactieve houding worden verwacht. Dit houdt in dat een inschrijver – mogelijke – inbreuken op het op de aanbestedingsprocedure van toepassing zijnde recht bij de aanbestedende dienst dient te signaleren zodra hij die redelijkerwijze behoorde op te merken. De ratio daarvan is dat de aanbestedende dienst daarmee mogelijk in staat wordt gesteld (de gevolgen van) die inbreuk ongedaan te maken in een stadium waarin de nadelige gevolgen daarvan voor alle betrokken partijen zoveel mogelijk beperkt kunnen blijven.
- 6.3.2. Aanbesteder heeft de hiervoor bedoelde verplichting nader uitgewerkt in paragraaf 1.1.5 van de Selectieleidraad (zie 1.3 hiervoor). Hierin is de verplichting voor klager opgenomen om tegenstrijdigheden en/of onvolkomenheden in de Selectieleidraad en de bijbehorende bijlagen te melden bij aanbesteder op een zodanig tijdstip dat eventuele onregelmatigheden (zo nodig) nog kunnen worden weggenomen. Het is uitdrukkelijk niet toegestaan eventuele bezwaren niet te uiten tot na het moment waarop de aanbestedende dienst beslissingen neemt. Bepaald is dat ondernemers onvolkomenheden het beste direct, maar “uiterlijk tot de op Negometrix genoemde termijn voor het indienen van vragen”, kunnen meedelen aan de aanbestedende dienst. Tevens is bepaald dat “na dat moment” rechtsverwerking of verval van recht optreedt en dat tegenstrijdigheden en onvolkomenheden die niet eerder door ondernemers zijn opgemerkt, bij de beoordeling buiten beschouwing blijven.
- 6.3.3. Voorts is in paragraaf 1.1.5 van de Selectieleidraad opgenomen dat, indien een ondernemer na kennisneming van een Nota van Inlichtingen (nog steeds) meent dat er tegenstrijdigheden en/of onvolkomenheden zijn, hij op straffe van rechtsverwerking en verval van recht zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk vier kalenderdagen vóór de sluitingsdatum van de inschrijvingen de aanbestedende dienst ter zake in kort geding dient te betrekken door het betekenen van een kort geding dagvaarding. Tevens is bepaald dat aan het uitblijven in de hiervoor bedoelde zin van vragen of opmerkingen, respectievelijk van een kort geding de aanbestedende dienst het vertrouwen ontleent dat de aanbesteding kan worden voortgezet en kan worden overgegaan tot ontvangst van de inschrijvingen. Ten slotte is bepaald dat ondernemers, ongeacht of ze wel of niet inschrijven, die niet tijdig een kort geding aanhangig maken, het recht verliezen later nog in rechte te ageren tegen vermeende onregelmatigheden in het kader van deze aanbestedingsprocedure.
- 6.3.4. Vervolgens is in paragraaf 1.1.7 van de Selectieleidraad (zie 1.3 hiervoor) bepaald op welke wijze een klacht kan worden ingediend en dat het doel hierbij, onder

andere, is dat het in een vroegtijdig stadium in behandeling nemen van klachten kan leiden tot aanpassingen in de procedure waar nodig/mogelijk.

- 6.3.5. Naar het oordeel van de Commissie heeft de brancheorganisatie voormelde verplichting nageleefd door – weliswaar na de sluitingsdatum van de termijn van het stellen van vragen – op 10 juli 2018 haar kritische vragen bij aanbesteder in te dienen. Daarmee heeft de brancheorganisatie ruim vóór de uiterste datum voor indiening van de verzoeken tot deelneming haar bezwaren bij aanbesteder kenbaar gemaakt, terwijl aanbesteder na de brief van de brancheorganisatie nog op 11, 12 en 16 juli 2018 vragen van anderen heeft beantwoord in de Nota van Inlichtingen. Naar het oordeel van de Commissie heeft de brancheorganisatie haar bezwaren daarmee tijdig onder de aandacht van aanbesteder gebracht.
- 6.3.6. De verplichting om proactief te handelen als bedoeld in 6.3.1 hiervoor strekt niet zover dat de brancheorganisatie reeds vóór de uiterste termijn voor indiening van de verzoeken tot deelneming een klacht bij aanbesteder of de Commissie had moeten indienen of een kort geding aanhangig had moeten maken. Evenmin staat de verplichting in paragraaf 1.1.5 van de Selectieleidraad (zie 1.3 hiervoor) – dat een potentiële inschrijver vóór het sluiten van de inschrijvingstermijn een kort geding procedure aanhangig moet maken, indien hij na kennisneming van de Nota van Inlichtingen nog steeds meent dat er tegenstrijdigheden of onvolkomenheden zijn – er aan in de weg om nog een klacht te kunnen indienen bij de Commissie (vgl. Advies 472, overweging 6.2.4; Advies 426-I, overweging 5.3.5 en Advies 396, overweging 5.6).
- 6.3.7. Ten overvloede merkt de Commissie het volgende op over de verplichting in paragraaf 1.1.5 van de Selectieleidraad (zie 1.3 hiervoor) om in voorkomend geval vóór inschrijving een kort geding aanhangig te maken. Naar het oordeel van de Commissie ontnemt deze verplichting in de Inschrijfleidraad een inschrijver niet het recht om na het indienen van een inschrijving alsnog een kort geding aanhangig te maken, al was het maar om deze bepaling op rechtmatigheid te laten toetsen. In het licht van de ratio van de verplichting van een proactieve houding van de inschrijvers, zie 6.3.1 hiervoor, vraagt de Commissie zich af of de verplichting om vóór inschrijving een kort geding aanhangig te maken disproportioneel of naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is. Het gaat er immers om dat inschrijvers de aanbestedende dienst tijdig op mogelijke misstappen wijzen. Daarvoor is het aanhangig maken van een kort geding niet noodzakelijk. Bovendien is een kort geding een kostbare aangelegenheid en zet dat de onderlinge verhouding tijdens een aanbestedingsprocedure onnodig op scherp (zie Advies 472, overweging 6.2.4; Advies 426-I, overweging 5.3.7 en Advies 396, overwegingen 5.7).
- 6.4. Daarmee komt de Commissie toe aan de inhoudelijke behandeling van de klacht.
- 6.5. Alvorens hierna inhoudelijk in te gaan op de afzonderlijke klachtonderdelen, geeft de Commissie eerst het toetsingskader weer.
 - 6.5.1. In artikel 1.10, lid 1 jo. lid 2, sub c en d, Aw 2012 is bepaald dat de inhoud van en het aantal te stellen geschiktheidseisen in een redelijke verhouding moeten staan tot het voorwerp van de opdracht.
 - 6.5.2. Paragraaf 2.3.6.1 Aw 2012 ziet op de geschiktheidseisen. Ook artikel 2.90, lid 8, Aw 2012 bepaalt dat deze verband moeten houden met en in redelijke verhouding moeten staan tot het voorwerp van de opdracht. Op basis van artikel 2.93, lid 3, Aw 2012 mag een aanbestedende dienst in het kader van de geschiktheidseisen vragen naar ervaring met opdrachten die vergelijkbaar zijn, maar niet naar opdrachten die gelijk zijn (Advies 492, overweging 5.2.4, 5.2.5 en 5.2.11).

6.5.3. Paragraaf 2.3.6.3 Aw 2012 (bestaande uit de artikelen 2.99 en 2.100) ziet op de selectie. Op grond van artikel 2.99, eerste lid, Aw 2012 kan de aanbestedende dienst bij toepassing van de niet-openbare procedure het aantal gegadigden dat hij zal uitnodigen tot inschrijving beperken. In artikel 2.100 Aw 2012 is in dat kader bepaald:

‘Bij de toepassing van artikel 2.99, eerste lid, beperkt de aanbestedende dienst het aantal gegadigden op een objectieve en niet-discriminerende wijze, met behulp van in de aankondiging vermelde regels of selectiecriteria en weging.’

6.5.4. In Voorschrift 3.5 F Gids Proportionaliteit is het volgende bepaald:

‘De aanbestedende dienst stelt voor het toetsen van technische bekwaamheid en beroepsbekwaamheid kerncompetenties vast die overeenkomen met de gewenste ervaring op essentiële punten van de opdracht.’

6.5.5. In de bij dit Voorschrift gegeven toelichting vermeldt de Gids onder meer het volgende:

‘Teveel en te specifieke kerncompetenties definiëren én daarbij vragen naar referenties per kerncompetentie zou weleens zoeken naar een schaap met vijf poten kunnen worden. Daardoor wordt de markt sterk verengd, hetgeen noch in het belang van aanbestedende diensten noch in het belang van potentiële inschrijvers is.(...)

Er dient een vertaling van kerncompetenties naar benodigde eisen van (technische) bekwaamheid plaats te vinden. Daarbij is het van belang dat niet meer van hetzelfde wordt gevraagd, omdat daarmee de kring van potentiële inschrijvers wel heel erg wordt verkleind. Waar het om gaat, is te zoeken naar al die ondernemingen die, al dan niet in meerdere verschillende soorten projecten, de benodigde ervaring hebben opgedaan.’

6.5.6. In Voorschrift 3.5 G, lid 1, Gids Proportionaliteit is bepaald:

‘De aanbestedende dienst vraagt maximaal één referentie per benoemde kerncompetentie.’

6.5.7. De Commissie is van oordeel dat, hoewel in de opsomming van artikel 1.10, lid 2, Aw 2012 geen melding wordt gemaakt van selectiecriteria, de Voorschriften 3.5 F en 3.5 G van de Gids Proportionaliteit ook van toepassing zijn op de met inachtneming van artikel 2.100 Aw 2012 toe te passen selectiecriteria (zie Advies 52, overweging 5.3.6; Advies 393, overweging 5.3.6; Advies 401, overweging 5.3.6 en Advies 418, overweging 5.3.9). In de eerste plaats is het immers zo dat artikel 1.10, lid 2, Aw 2012 geen limitatieve opsomming behelst en in ieder geval in lid 2 sub c en sub d een verwijzing naar geschiktheidseisen bevat. In het verlengde daarvan volgt uit de inhoud van paragraaf 3.5.3 van de Gids (“Selectiecriteria”) dat de Gids ook van toepassing is op selectiecriteria. Op p. 50 van de Gids is immers bepaald:

‘De selectiecriteria kunnen inhoudelijk in beginsel vergelijkbaar zijn met de geschiktheidseisen zoals deze bij een openbare procedure worden gesteld. Op de diverse mogelijkheden voor het stellen van geschiktheidseisen is ingegaan in §3.5.2.’

6.5.8. De laatstgenoemde paragraaf bevat de (toelichting op de) Voorschriften 3.5 F en 3.5 G.

- 6.5.9. Paragraaf 3.5.3 Gids Proportionaliteit ("Selectiecriteria") vermeldt ten slotte op p. 51 nog het volgende:

'Evenals bij het stellen van geschiktheidseisen is het niet verplicht om selectiecriteria toe te passen. Een aanbestedende dienst zal vooraf moeten bepalen of er een reden is om het aantal inschrijvingen tot een bepaald maximum te beperken. Bedacht dient te worden, dat alle ondernemingen die in de eerste fase aan de geschiktheidseisen hebben voldaan, in principe geschikt zijn om de opdracht uit te voeren. Het is dan ook van groot belang, om het stellen van selectiecriteria goed en zorgvuldig te overwegen. (...)

(...) Ranking op basis van (...) omvang of aantal van referenties (...) is daarbij niet aan te bevelen, immers meer is niet altijd beter.'

- 6.5.10. Aanbestedende diensten moeten voorgaande voorschriften van de Gids Proportionaliteit op grond van artikel 1.10, lid 4, Aw 2012 toepassen of afwijking daarvan motiveren in de aanbestedingsstukken.
- 6.5.11. Indien een aanbestedende dienst kiest voor een niet-openbare procedure mag hij in beginsel per kerncompetentie één referentie eisen (Voorschrift 3.5 G, lid 1, Gids Proportionaliteit, zie Advies 34, overweging 6.1). Voorts moet hij toestaan dat met één referentie wordt aangetoond dat aan meerdere kerncompetenties wordt voldaan (zie Advies 36, overweging 6.4.3 en Advies 308, overweging 5.2.4). In beginsel mag hij geen combinatie van verschillende kerncompetenties in één referentie eisen (vgl. Advies 312, overweging 5.2 jo. 5.3). Daarmee wordt voorkomen dat de geschiktheidseisen er toe leiden dat (grote) ondernemingen met meer ervaring bevoordeeld worden ten opzichte van zowel kleinere ondernemingen als nieuwe toetreders die eveneens geschikt zijn de opdracht uit te voeren (zie Advies 393, overweging 5.5; Advies 401, overweging 5.6; Advies 418, overweging 5.3.13 en Advies 455, overweging 5.4.11).
- 6.5.12. Bij complexe opdrachten of opdrachten tot het leveren van hoogwaardige dienstverlening kan, indien noodzakelijk, gemotiveerd van Voorschrift 3.5 G, lid 1, Gids Proportionaliteit worden afgeweken door meerdere referenties voor één kerncompetentie te eisen. Ook kan ervaring met meerdere kerncompetenties in één referentieproject noodzakelijk zijn en daarom als geschiktheidseis worden gesteld (Advies 393, overweging 5.6; Advies 401, overweging 5.7; Advies 418, overweging 5.3.14 en Advies 455, overweging 5.4.12).
- 6.5.13. Indien een aanbestedende dienst kiest voor een niet-openbare procedure, ziet de Commissie mogelijkheden voor het hanteren van selectiecriteria die zien op competenties die geen kerncompetenties zijn. Het betreft wensen die niet noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de opdracht, maar wel meerwaarde bieden voor de aanbestedende dienst.
- 6.5.14. In het licht van de ratio van de Gids Proportionaliteit is het echter niet toegestaan om in het kader van de nadere selectie meer referenties per (kern)competentie beter te laten scoren. Hetzelfde geldt voor het toekennen van een hogere score aan een combinatie van (kern)competenties. Anders dan bij het hanteren van geschiktheidseisen wordt de toegang tot de opdracht voor een onderneming die niet aan de selectiecriteria kan voldoen, op zich niet geblokkeerd. Op deze wijze worden echter (grote) ondernemingen met meer ervaring bevoordeeld ten opzichte van zowel kleinere ondernemingen als nieuwe toetreders die eveneens geschikt zijn de opdracht uit te voeren. Hoewel het niet is uitgesloten dat deze selectie-systematiek Europees aanbestedingsrechtelijk is toegestaan, omdat zij op zich voldoende verband zou kunnen houden met het voorwerp van de opdracht in de zin van artikel 1.10 Aw 2012, is een dergelijke systematiek niet in overeenstemming met de ratio

van de Gids Proportionaliteit: de nationale wetgever heeft met die Gids – in aanvulling op de doelstellingen van het Europees aanbestedingsrecht – ook nationale beleidsdoelen willen dienen, waarbij in het bijzonder kan worden gedacht aan een verbetering van de toegang van het midden- en kleinbedrijf tot de aanbestede opdracht (zie Advies 393, overweging 5.7; Advies 401, overweging 5.8 en Advies 418, overweging 5.3.16).

6.6. Klachtonderdeel 1

- 6.6.1. In dit klachtonderdeel stelt de brancheorganisatie dat de volgende twee minimum-eisen waaraan de door gegadigden te overleggen referentieprojecten dienen te voldoen disproportioneel zijn: de werkzaamheden dienen in de afgelopen tien jaar te zijn aangevangen en het project moet ten minste wind- en waterdicht zijn.
- 6.6.2. Bij de beoordeling van het klachtonderdeel moet worden vooropgesteld dat een aanbestedende dienst op grond van artikel 1.9, eerste lid, Aw 2012 transparant dient te handelen.
- 6.6.3. Alvorens in te gaan op de vraag of voornoemde eisen disproportioneel zijn, zal de Commissie zich eerst uitlaten over de vraag of aanbesteder aan zijn transparantieplichting heeft voldaan, in die zin dat hij deze eisen in de aanbestedingsstukken zodanig heeft geformuleerd dat alle redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige gegadigden deze eisen op dezelfde wijze zullen uitleggen. In het geval dat deze vraag bevestigend kan worden beantwoord, komt vervolgens de vraag aan de orde welke uitleg aan de omschrijving van deze eisen moet worden gegeven. Bij de beantwoording van deze onderling met elkaar verband houdende vragen geldt als uitgangspunt dat voor de uitleg van de aanbestedingsdocumenten de bewoordingen van de gestelde eisen, gelezen in het licht van de gehele tekst van die documenten, in beginsel van doorslaggevende betekenis zijn. Daarbij komt het aan op de betekenis die naar objectieve maatstaven volgt uit de bewoordingen waarin de documenten zijn gesteld.
- 6.6.4. Elk door gegadigden in te dienen referentieproject diende te voldoen aan de volgende – algemene – minimumeisen: ‘de referentieprojecten (de ontwerp opdrachten) dienen in de afgelopen tien jaar te zijn uitgevoerd en het gebouw dat het resultaat is van de ontwerp opdracht dient op het moment van aanmelding tenminste wind- en waterdicht te zijn’ (zie paragraaf 1.5.1, 1.6.1 en 1.7.1 van de gewijzigde Selectieleidraad in 1.7 hiervoor).
- 6.6.5. De tekst van de Selectieleidraad is gewijzigd naar aanleiding van de Nota van Inlichtingen. Vóór deze wijziging was in de Selectieleidraad opgenomen dat de referentieprojecten in de afgelopen tien jaar moesten zijn aangevangen. In de gewijzigde Selectieleidraad is opgenomen dat de referentieprojecten (de ontwerp opdrachten) in de afgelopen 10 jaar moesten zijn uitgevoerd.
- 6.6.6. Uit het antwoord op vraag 23 in de Nota van Inlichtingen blijkt dat het aanvangsmoment van de referentieopdracht binnen de periode van 10 jaar moet liggen (zie 1.6.6 hiervoor).
- 6.6.7. In het antwoord op vraag 99 in de Nota van Inlichtingen geeft aanbesteder aan dat de opdracht van de architect moet zijn aangevangen binnen de horizon van tien jaar, dat de uitvoering moet zijn aangevangen en de voortgang tenminste het wind- en waterdicht zijn van het gebouw moet hebben bereikt (zie 1.6.12 hiervoor).

- 6.6.8. Uit het antwoord op vraag 9 in de Nota van Inlichtingen blijkt dat het referentieproject op de aanmeldingsdatum van 26 juli 2018 volledig wind- en waterdicht moet zijn (zie 1.6.1 hiervoor).
- 6.6.9. Mede gelet op de antwoorden die aanbesteder in de Nota van Inlichtingen heeft gegeven op de vragen 9, 23 en 99 (zie 6.6.6 – 6.6.8 hiervoor), zullen alle redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige gegadigden de in 6.6.1 hiervoor bedoelde minimumeisen aan de in te dienen referentieprojecten naar het oordeel van de Commissie op dezelfde wijze uitleggen, in die zin dat de uitvoering van de aan de architect verleende ontwerpopdracht op zijn laatst tien jaar vóór het indienen van de aanmelding mag zijn aangevangen. Verder dient de voortgang van deze opdracht op het moment van aanmelding voor de onderhavige aanbestedingsprocedure tenminste het stadium te hebben bereikt waarin het betreffende bouwwerk volledig wind- en waterdicht is.
- 6.6.10. Uit hetgeen de brancheorganisatie aangeeft, blijkt dat een verruimde referentietermijn van tien jaar voor haar op zichzelf geen bezwaar is. Zij is daar immers zeer positief over. Wel stelt de brancheorganisatie dat de door aanbesteder gestelde minimumeisen aan de in te dienen referentieprojecten de mededinging beperken, omdat de aanvang en het wind- en waterdicht gemaakt zijn van een referentieproject lang niet altijd beide binnen de voorgeschreven tien jaar vallen. Hieruit maakt de Commissie op dat het de brancheorganisatie er met name om te doen is dat deze eisen in combinatie disproportioneel zijn. Voorts merkt de Commissie op dat de bezwaren van de brancheorganisatie daarbij vooral betrekking lijken te hebben op de eis die voorschrijft dat de voortgang van een referentieproject ten minste het stadium moet hebben bereikt waarin het betreffende bouwwerk volledig wind- en waterdicht is (zie 3.2, 1.4 en 1.9 hiervoor).
- 6.6.11. Aanbesteder geeft in de Nota van Inlichtingen aan dat pas wanneer een gebouw wind- en waterdicht is een werkelijke indruk kan worden verkregen van de interactie van het gebouw met zijn omgeving (zie het antwoord op vraag 32 in de Nota van Inlichtingen in 1.6.9 hiervoor) en dat de kwalitatieve beoordeling van een referentieproject in het algemeen objectiever uit te voeren is bij een gebouw dat al in een bepaalde mate is gerealiseerd dan bij 'pure tekentafel projecten' (zie het antwoord op vraag 33 in de Nota van Inlichtingen in 1.6.10 hiervoor).
- 6.6.12. De Commissie constateert, mede gelet op het bepaalde in afdeling II ("Voorwerp") van de aankondiging (zie 1.2 hiervoor) dat de onderhavige opdracht betrekking heeft op het verrichten van ontwerpwerkzaamheden. De opdracht heeft geen betrekking op het uitvoeren van een bouwwerk conform het vervaardigde ontwerp. Voor zover aanbesteder de minimumeis heeft gesteld vanuit de gedachte dat pas op het moment dat een bouwwerk gedeeltelijk gerealiseerd is en het stadium van wind- en waterdichtheid heeft bereikt, kan worden vastgesteld of de ontwerpwerkzaamheden zijn verricht met inachtneming van de daaraan te stellen kwaliteitseisen, kan de Commissie aanbesteder daarin niet volgen. Ook overigens is het zo dat de uitvoering van een bouwwerk slechts ten dele een indicatie vormt voor de kwaliteit van de ontwerpwerkzaamheden. De uitvoering zal immers tevens afhankelijk zijn van tal van andere belangrijke factoren waarop de architect geen invloed kan uitoefenen in gevallen waarin zijn opdracht is beperkt tot het verrichten van ontwerpwerkzaamheden. Daarbij moet vooral worden gedacht aan de kwaliteit van de (door derden) verrichte uitvoeringswerkzaamheden (zie ook Advies 313, overweging 5.3.9).
- 6.6.13. De Commissie is dan ook van oordeel dat een minimumeis die voorschrijft dat de voortgang van een referentieproject ten minste het stadium moet hebben bereikt waarin het betreffende bouwwerk volledig wind- en waterdicht is, niet proportioneel is in geval van een aanbesteding van een opdracht als de onderhavige.

6.6.14. Daarmee acht de Commissie klachtonderdeel 1 gegrond.

6.7. Klachtonderdeel 2

6.7.1. Uitgangspunt van de Aanbestedingswet is dat alle gegadigden aan de door de aanbestedende dienst gestelde geschiktheidseisen moeten voldoen en dat vervolgens een nadere selectie kan plaatsvinden aan de hand van de selectiecriteria. Onduidelijk is of aanbesteder in het onderhavige geval in de door hem gehanteerde selectiesystematiek geschiktheidseisen heeft gesteld. Het heeft er alle schijn van dat dit niet is gebeurd. Wat wel duidelijk uit die systematiek blijkt, is dat aanbesteder alleen gegadigden tot het doen van een inschrijving heeft willen uitnodigen die over bepaalde kerncompetenties beschikken. Aanbesteder heeft in ieder geval naar de volgende drie projectspecifieke (kern)competenties gevraagd (zie onder meer het document Toelichting Selectiecriteria in 1.8 hiervoor):

- A. Ervaring met het ontwerpen van een utiliteitsgebouw (met publieksfunctie of een gebouw voor hoger onderwijs en/of onderzoek) in een stedelijke omgeving (min. 7000 m²)
- B. Ervaring met het ontwerpen van een utiliteitsgebouw (met een publieks- of hoger onderwijsfunctie) met diverse gebruiksfuncties die een onderlinge samenhang hebben (min. 4000 m²)
- C. Ervaring met het ontwerpen van een utiliteitsgebouw (met een publieks- of hoger onderwijsfunctie) met een duurzaam ontwerp (min. 4000 m²)

6.7.2. Alle drie de gevraagde projectspecifieke (kern)competenties heeft aanbesteder in de door hem toegepaste systematiek vervolgens gecombineerd met de volgende selectiecriteria, waarvoor punten konden worden gescoord (zie onder meer het document Toelichting Selectiecriteria in 1.8 hiervoor):

1. Architectuur

- Het beeldend vermogen: de vaardigheid van het creëren van een bij wetenschappelijk onderwijs, organisatie of een vergelijkbare publieke voorziening en locatie passend architectuurbeeld.
- Het technisch vermogen: de beheersing en toepassing van bouw-/installatietechnieken in relatie tot de architectuur en het gebruik.
- De functionaliteit: de vaardigheid van het produceren van een bruikbaar, flexibel en gebruikersvriendelijk ontwerp.

2. Efficiency & exploitatiekostenbewustzijn

- De bouw- en exploitatiekosten: ontwerpen binnen het budget.
- Een efficiënt vloeroppervlak (FNO/BVO-factor): ontwerpen van een efficiënte verhouding tussen bruikbaar en bruto vloeroppervlak.
- De levensduur: een gebouw ontwerpen met een lange levensduur, technisch, economisch, functioneel en in architectuur.

3. Duurzaamheid & flexibiliteit

- De mens & gezondheid: ontwerpen van een gezond gebouw, rekening houden met de menselijke schaal en behoeften.
- Het thema milieu & techniek: creëren van een zoveel mogelijk energie-neutraal en milieuvriendelijk gebouw.
- De omgeving & toekomstwaarde: ontwerpen van een gebouw met toekomstwaarde en waarde voor de omgeving.

6.7.3. Gelet op de bewoordingen waarin deze selectiecriteria zijn geformuleerd, heeft aanbesteder kennelijk niet alleen gezocht naar partijen die beschikken over de in 6.7.1 hiervoor weergegeven projectspecifieke (kern)competenties, maar ook over een aantal generieke (kern)competenties. Bovendien hecht aanbesteder er waarde aan dat de gegadigden deze (kern)competenties goed kunnen combineren. De Commissie zal dan ook onderzoeken of aanbesteder naar een combinatie van

kerncompetenties had mogen vragen. De onderhavige opdracht betreft hoogwaardige dienstverlening. De Commissie is ervan overtuigd dat ervaring met meerdere kerncompetenties in één referentieproject in het kader van de onderhavige opdracht van groot belang is en daarom mag worden uitgevraagd (zie Advies 393, overweging 5.6; Advies 401, overweging 5.7; Advies 418, overweging 5.3.14 en Advies 455, overweging 5.4.12). Aanbesteder heeft daarvoor tijdens de inlichtingenbijeenkomst een afdoende motivering gegeven (zie 5.7 hiervoor).

- 6.7.4. Aanbesteder bewerkstelligt met de door hem toegepaste systematiek van combineren van (kern)competenties echter dat een gegadigde driemaal moet aantonen te beschikken over elk van de negen generieke (kern)competenties zoals genoemd in 6.7.2 hiervoor. De Commissie is van oordeel dat dat in strijd is met het proportionaliteitsbeginsel.
- 6.7.5. De Commissie acht ook klachtonderdeel 2 gegrond.
- 6.7.6. Ten overvloede merkt de Commissie op dat aanbesteder aan de gegadigden de keuze had kunnen laten met welke projectspecifieke (kern)competentie als bedoeld in 6.7.1 hiervoor, zij de negen generieke (kern)competenties als bedoeld in 6.7.2 hiervoor zouden willen combineren.

7. Advies

De Commissie acht beide klachtonderdelen **gegrond**.

8. Aanbeveling

De Commissie beveelt aanbestedende diensten aan om bij de opzet van de inkoop uit te gaan van de systematiek waarop de Aanbestedingswet is gebaseerd en een duidelijk onderscheid te maken tussen geschiktheidseisen en selectiecriteria. De Commissie beveelt aan om ervaring met kerncompetenties uit te vragen door middel van geschiktheidseisen. In dat kader kan worden vereist dat een bepaald minimum aan punten voor de kerncompetenties afzonderlijk moet worden behaald. In het geval als bedoeld in 6.7.4 hiervoor kan ook worden vereist dat een bepaald minimum aantal punten voor de kerncompetenties tezamen wordt behaald. Een nadere selectie zou vervolgens kunnen worden aangebracht op basis van de puntenscore voor deze kerncompetenties boven het vereiste basisniveau. Dit betreft dan een selectie criterium.

Den Haag, 27 februari 2019

Prof.mr. C.E.C. Jansen
Voorzitter

Mr. A.C.M Fischer-Braams
Vice-voorzitter

Mr. drs. T.H. Chen
Commissielid